

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра менеджменту організацій та управління проектами
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський) рівень

(рівень вищої освіти)

на тему: **УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В
ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.2189-ду- з

Спеціальності: 281- Публічне управління
та адміністрування

(код і назва спеціальності)

Освітньої програми:

Публічне управління та адміністрування

(код і назва освітньої програми)

Слюта Л.О.

(ініціали та прізвище)

Керівник к.ю.н., доцент Капітаненко Н.П.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра менеджменту організацій та управління проектами

Рівень вищої освіти магістерський (другий)

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

(код та назва)

Освітня програма Публічне управління та адміністрування

Спеціалізація _____

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Воронкова В.Г.

« 25 » травня 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ/ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

СЛЮТИ ЛЮДМИЛІ ОЛЕКСАНДРІВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи: **УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**, керівник роботи Капітаненко Н.П., к.ю.н, доцент, доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами, кандидат юридичних наук затверджені наказом ЗНУ від «25»травня 2020 року № 595-С
2. Строк подання студентом роботи 1 грудня 2020 року
3. Вихідні дані до роботи: Матеріали переддипломної практики. Концепція дослідження. Аналіз літературних джерел
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень на основі європейських принципів і стандартів. Теоретичні засади дослідження управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства: категоріально-понятійний аналіз. Нормативно-правове забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування. Організаційні засади діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства. Управління інформаційною діяльністю в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства. Форми інформаційного роботи органів місцевого самоврядування з громадою в умовах інформаційного суспільства. Управління інформаційними процесами в органах публічної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід. Кадрове забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування. Основні напрями вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): **Порівняльний аналіз змісту поняття «місцеве самоврядування»**. Система адміністративно-територіального устрою базового рівня. Державна підтримка економічного і соціального розвитку територій. Схема інформаційного процесу в сучасному суспільстві. Схема інформаційних процесів в органах місцевого самоврядування.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Воронкова В.Г., д.філософ.н., проф., зав.кафедри менеджменту організацій та управління проектами	25.05.20	
Розділ 2	Капітаненко Н.П., доц. кафедри менеджменту організацій та управління проектами	15.07.20	
Розділ 3	Капітаненко Н.П., доц. кафедри менеджменту організацій та управління проектами	15.10.20	
Нормоконтроль	Венгер О.М., к.п.н., доцент кафедри МОУП		

7. Дата видачі завдання 25 травня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень на основі європейських принципів і стандартів.	25.05.20	виконано
2	Теоретичні засади дослідження управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства: категоріально-понятійний аналіз	15.06.20	виконано
3	Нормативно-правове забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування.	15.07.20	виконано
4	Організаційні засади діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування	15.08.20	виконано
5	Управління інформаційною діяльністю в органах місцевого самоврядування	15.09.20	виконано
6	Форми інформаційного роботи органів місцевого самоврядування з громадою в умовах інформаційного суспільства	01.10.20	виконано
7	Управління інформаційними процесами в органах публічної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід	15.10.20	виконано
8	Кадрове забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування.	01.11.20	виконано
9	Основні напрями вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства	25.11.20	виконано

Студент

_____ (підпис)

Л.О. Слюта

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

_____ (підпис)

Н.П. Капітаненко

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

О.М. Венгер

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Слюта Л.О. Управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування, науковий керівник Н.П. Капітаненко. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут.

Кафедра менеджменту організацій та управління проектами, 2020.

Проаналізовано та охарактеризовано стан та напрями реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації на основі європейських принципів і стандартів. Встановлено, що в процесі реформування місцевого самоврядування активізується функціонування численних інформаційних взаємовідносин, що потребує створення в органах місцевого самоврядування відповідних інформаційних служб задля інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності. Визначено і обґрунтовано напрями удосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства.

Ключові слова: УПРАВЛІННЯ, ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО, ІНФОРМАЦІЯ

ABSTRACT

Sliuta L.O. Management of Information Processes in Local Governments in the Information Society.

Qualification work to obtain a master's degree in specialty 281 - Public administration, scientific adviser N.P. Kapitanenko. Zaporizhzhya National University. Engineering educational and scientific institute.

Department of Organization Management and Project Management, 2020.

The state and directions of reforming local self-government in Ukraine in the context of decentralization based on European principles and standards are analyzed and characterized. It has been established that in the process of reforming local self-government, the functioning of numerous information relationships is activated, and this requires the creation of appropriate information services in local self-government bodies for information and analytical support of activities. The directions for improving the management of information processes in local governments in the information society have been identified and substantiated

Key words: GOVERNANCE, INFORMATION PROCESSES, LOCAL GOVERNMENT, INFORMATION SOCIETY, INFORMATION

АННОТАЦИЯ

Слюта Л.А. Управление информационными процессами в органах местного самоуправления в условиях информационного общества

Квалификационная работа для получения степени высшего образования магистра по специальности 281 - Публичное управление и администрирование, научный руководитель Н.П. Капитаненко. Запорожский национальный университет. Инженерный учебно-научный институт.

Кафедра менеджмента организаций и управления проектами, 2020.

Проанализированы и охарактеризованы состояние и направления реформирования местного самоуправления в Украине в условиях децентрализации на основе европейских принципов и стандартов. Установлено, что в процессе реформирования местного самоуправления активизируется функционирование многочисленных информационных взаимоотношений, и это требует создания в органах местного самоуправления соответствующих информационных служб для информационно-аналитического обеспечения деятельности. Определены и обоснованы направления совершенствования управления информационными процессами в органах местного самоуправления в условиях информационного общества.

Ключевые слова: УПРАВЛЕНИЕ, ИНФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ, ОРГАНЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ, ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЩЕСТВО, ИНФОРМАЦИЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1	14
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	
1.1 Реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень на основі європейських принципів і стандартів	14
1.2 Теоретичні засади дослідження управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства: категоріально-понятійний аналіз	27
1.3 Нормативно-правове забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування	35
Висновки до першого розділу	43
РОЗДІЛ 2	45
ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	
2.1 Організаційні засади діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства	45
2.2 Управління інформаційною діяльністю в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства	53
2.3 Форми інформаційного роботи органів місцевого самоврядування з громадою в умовах інформаційного суспільства	61
Висновки до другого розділу	71
РОЗДІЛ 3	73

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

3.1 Управління інформаційними процесами в органах публічної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід	73
3.2 Кадрове забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування	81
3.3 Основні напрями вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства	89
Висновки до третього розділу	95
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	102

ВСТУП

Актуальність теми. Ключовим трендом початку ХХІ ст. є перехід людства до епохи інформаційного суспільства, що супроводжується зростанням ролі інформації та знання в усіх сферах життєдіяльності соціуму в цілому та в державному управлінні зокрема. Сформований світовий інформаційний простір зумовлює нові форми соціальних відносин та управління, масової комунікації та взаємодії, образу життя та стилю мислення. Відбувається активне зрушення та ускладнення різноманітних і різнопланових суспільних процесів, що починають взаємодіяти між собою і вливатися в глобальний інформаційний простір як елементи глобальної мережевої структури людства.

Постають нові парадигми культури, економіки, публічного управління. У таких умовах актуалізується проблема концептуального переосмислення місця й ролі знання, інформації, інформаційних технологій у системі публічного управління, у тому числі – управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в період модернізації Української держави.

Інформаційне суспільство як «нове» суспільство, в якому кожен може отримувати, накопичувати, розповсюджувати та використовувати інформацію, розглядали В. Бебик, А.Руднева, В.Цимбалюк, В.Воронкова та ін. Щодо проблем вивчення інформаційних процесів, то даним питанням займаються відомі дослідники такі як: Н.Волковський, С.Жук, В.Косевцов, А.Кузьменко, О.Кіндратець, О.Литвиненко, І.Лук'янець, В.Остроухов, П.Панарін, В.Петрик, Г.Почепцов, П.Прибутко, М.Присяжнюк, А.Рось, В.Толубко, М.Требін, О.Титенко та ін.

Аналіз державної інформаційної політики в особливих умовах реалізований у роботах Ф.Барнета, С.Джерджа, М.Лібікі, К.Лорда,

А.Манойла, Т.Ніколаєвої, М.Недопитанського, Ю.Ноевого, А.Петренка, С.Телешуна, А.Фісун, В.Хатчінсона та інших. В роботах таких видатних науковців, як Ю.Габермас, Е.Гідденс, У.Бек, Ж.Бодрійяр, З.Бауман, Д.Белл, З.Бжезинський, В.Дайзард, Р.Девіс, Дж.Мартін, Дж.Нейсбіт, Ж.Рюс, О.Тоффлер розглядаються зміни, за допомогою яких відбувається модернізація інформаційного суспільства.

Вивчення запропонованого питання залишається актуальним та потребує подальшого наукового дослідження. Особливого значення це питання набуває в умовах сьогодення, коли процес інформатизації суспільства робить інформацію ключовим об'єктом у житті кожної людини, а інформаційне суспільство розглядається як цивілізаційна парадигма розвитку сучасної української спільноти.

Нагальність вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства визначили актуальність кваліфікаційної роботи магістра, зумовили вибір предмету та об'єкту дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування науково-теоретичних положень управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність постановки наступних логічно пов'язаних та послідовно розглянутих завдань:

- охарактеризувати процес реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації повноважень на основі європейських принципів і стандартів;
- здійснити категоріально-понятійний аналіз теоретичних засад управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства;
- розкрити та проаналізувати нормативно-правові чинники управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування;

- визначити організаційні засади діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства;
- проаналізувати та надати характеристику управлінню інформаційною діяльністю в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства;
- встановити форми інформаційного роботи органів місцевого самоврядування з громадою в умовах інформаційного суспільства;
- узагальнити зарубіжний та вітчизняний досвід управління інформаційними процесами в органах публічної влади;
- виявити проблемні аспекти кадрового забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування;
- визначити основні напрями вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства.

Об'єкт дослідження – процеси, пов'язані з управлінням інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства.

Предмет дослідження – управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства .

Методи дослідження. Методологічною основою кваліфікаційної роботи магістра є фундаментальні і загальнонаукові методи пізнання досліджуваних явищ і процесів. Методологічною основою реалізації дослідницької мети стало використання загально-, спеціально-наукових і філософських методів: історичного, логічного, опису, порівняння, аналізу, синтезу, дедукції, узагальнення, аналітичного, аналогії, спостереження, системний, синергетичний, порівняльно-історичний, структурно-логічного моделювання.

Інформаційну базу дослідження становлять Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти України, наукові публікації

вітчизняних та зарубіжних дослідників і провідних фахівців за темою дослідження, періодичні наукові видання, ресурси мережі Інтернет, аналітичні розробки автора тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. Відповідно до мети кваліфікаційної роботи магістра, наукові результати, що одержані автором і складають предмет захисту, полягають в наступному:

удосконалено:

– шляхи вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування під час децентралізації в умовах інформаційного суспільства;

отримало подальший розвиток:

– узагальнення досвіду управління інформаційними процесами в органах публічної влади в країнах Європейського Союзу, Великобританії, що дало змогу виявити конкретні концепції та підходи, які можуть бути імплементовані в українське законодавство та реалізовані;

– діагностування проблем структурної побудови інформаційних служб та їх взаємодії з іншими підрозділами орців місцевого самоврядування.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені на основі наукових спостережень, теоретичних узагальнень, аналізу діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування, зокрема управління внутрішньої політики, преси та інформації виконавчого комітету Запорізької міської ради, рекомендації можуть бути запроваджені відповідними службами в своїй діяльності.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, що викладені в магістерському дослідженні і винесені на захист, отримані автором одноосібно. Наукові праці, опубліковані автором, є результатом особистих досліджень автора та в співавторстві.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи пройшла на міжнародних науково-практичних конференціях та результатами яких є опубліковані тези:

1. Капітаненко Н.П., Слюта Л.О. Гарантії реалізації права на доступ до публічної інформації. *Економіка та менеджмент у період цифрової трансформації бізнесу, суспільства і держави: Матеріали ювілейної міжнародної науково-практичної internet-конференції ФЕМ Інженерного інституту ЗНУ*, 28-29 травня 2020 року. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. С.378-380.

2. Слюта Л.А. Особенности применения информационных технологий в органах местного самоуправления. *Наука и практика: деятельность и перспективы: Материалы международной научно-практической конференции 21-22 мая 2020 г. Марьямполе, Каунас (Сборник эссе (онлайн), 2020. с.77.*

3. Капітаненко Н.П., Слюта Л.О. Соціальні технології як засіб оптимізації суспільного розвитку. *Міжнародна науково-практична конференція Інженерного навчально-наукового інституту ЗНУ «Біоекономіка як ключовий фактор розвитку виробництва та екологізації промислового регіону»*, 26 – 27 листопада 2020 року. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2020.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 113 сторінок комп'ютерного тексту, з них основний текст – 101 сторінка. Робота містить 5 таблиць. Список використаних джерел нараховує 115 найменувань на 12 сторінках.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРОБЛЕМАТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ
В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1 Реформування місцевого самоврядування на основі європейських принципів і стандартів

Стратегічною метою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є передача більших повноважень від держави органам місцевого самоврядування з урахуванням принципу субсидіарності, створення властивої національним реаліям, ефективної, відкритої, підконтрольної громадянам системи муніципального управління, спрямованої на задоволення потреб людей, підвищення рівня їх життя, забезпечення сталого місцевого та регіонального розвитку. Місцеве самоврядування сьогодні виступає важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування [107, с.4]. Встановлення сутності місцевого самоврядування, формулювання його поняття насамперед потребує визначення ролі місцевого самоврядування та управління у механізмі держави, а також установлення його необхідності. Важливо виявити чинники, які впливають із тенденцій розвитку та реформування сучасних систем місцевого самоврядування [64, с. 9].

Розмаїття підходів до розуміння місцевого самоврядування, а також формування різних систем та моделей місцевого самоврядування спричинено рядом факторів, зокрема: особливостями історичного розвитку держав та окремих місцевостей, характером міжнародних зносин з іншими державами та територіями, природно-географічними положенням та умовами, національним складом населення, ступенем та тенденціями соціально-економічного та політичного розвитку тощо. Зважаючи на те, що початкові умови формування або вибору і впровадження відповідної системи місцевого самоврядування суттєво різняться, результати, а отже і характеристики різних систем місцевого самоврядування також неоднакові. Це, своєю чергою, уможливорює існування різних моделей місцевого самоврядування в межах однієї системи навіть усередині однієї держави [8, с.118].

За результатами дослідження науковців засади формування місцевого самоврядування у сучасному його розумінні були закладені ще в період античності [33, с. 50; 65, с.32]. Подальший розвиток наукової думки відбувався під впливом таких видатних учених-соціологів, громадських та політичних діячів, як Дж. С. Мілль, Р. Оуен, А. де Токвіль, Ш. Фур'є та ін. Ідеї останніх стали основою для так званої теорії природних прав вільної громади або теорії вільної громади.

На сьогодні існують дві основні теорії щодо сутності місцевого самоврядування. Представники громадівської (громадської) теорії місцевого самоврядування визнають, що до повноважень самоврядування належить здійснення місцевими союзами тих завдань, які вони самі перед собою ставлять, тобто органи самоврядування є органами не держави, а «місцевого співтовариства». Однак, такі погляди на місцеве самоврядування не набули поширення. Адже, згідно з цією теорією, держава – федерація громад, яка отримує свої права від громади, а органи місцевого самоврядування – незалежні і самостійні у своїй діяльності і керуються лише законом відповідно до принципу «дозволено все, що не заборонено законом» [113].

Ідеї щодо походження місцевого самоврядування отримали подальший розвиток у цілком протилежному підході на природу цього явища. Державницька (державна) теорія розглядає місцеве самоврядування як одну з форм здійснення державного управління на місцях. Таким чином, на відміну від громадівської, вона вбачає у місцевому самоврядуванні один зі способів децентралізації державної влади на місцевому рівні. Варто відзначити, що наведені вище підходи до розуміння місцевого самоврядування відбивали той чи інший період державно-правового розвитку [48, с.37; 49, с. 79; 110].

Засади місцевого самоврядування в Україні визначені Конституцією України (розділ XI) [37], Європейською Хартією місцевого самоврядування 1985 р. (ратифікована в 1997 р.), Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. [70], Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р., Законом України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р. [90] та ін. Велика кількість законів та нормативно-правових актів стосовно регулювання сфери місцевого самоврядування породжують колізії правових норм, які мають бути врегульовані.

Розглядаючи сутність та систему місцевого самоврядування в Україні, слід зазначити, що Конституція України визнає місцеве самоврядування, правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи (ст.140) [37].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. встановлює, що місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване

державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [70].

Розв'язуючи проблеми понятійно-категорійного забезпечення та вибору базової парадигми і теорії місцевого самоврядування, насамперед варто звернутися до документів, які визначають засади місцевого самоврядування в Україні та з'ясувати, наскільки їх положення узгоджені між собою та яким підходам вони відповідають (див. табл. 1.1) [56, с.11].

З цього приводу Куйбіда В. С. зазначає, що Європейська хартія місцевого самоврядування та Закон України «Про місцеве самоврядування України» від 21 травня 1997 р. базуються переважно на державницькій теорії, а Конституція України, про що свідчить детальний аналіз її положень, регулює питання місцевого самоврядування виходячи з концептуальних положень як з державницької, так і громадівської теорії та теорії дуалізму [45, с.67].

Отже, вироблення єдиної концепції місцевого самоврядування в Україні та її системна конституційно-правова регламентація можливі лише за умови збалансованого поєднання кращих практик функціонування цього інституту в демократичних державах Європи, а також виконання взятих Україною зобов'язань щодо реалізації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в повному обсязі та з урахуванням вітчизняних традицій державно-правового розвитку.

Таблиця 1.1 – Порівняльний аналіз змісту поняття «місцеве самоврядування»

Критерії для аналізу	Європейська хартія місцевого самоврядування (ст. 3)	Конституція України (ст. 140)	Закон України «Про місцеве самоврядування» (ст. 2)
Структурні складові поняття «місцеве самоврядування»	Місцеве самоврядування означає	Місцеве самоврядування є	Місцеве самоврядування – це
	право	правом	гарантоване державою право
	і спроможність		та реальна здатність
	місцевої влади	територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста	територіальна громада – жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста
	здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їх компетенції, в інтересах місцевого самоврядування	самостійно вирішувати питання місцевого значення	самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування
в межах закону	в межах Конституції і законів України	в межах Конституції і законів України	
Основний суб'єкт	органи влади	територіальна громада	територіальна громада
Домінуюча теорія до сутності поняття	Державницька	Громадівська	Державницька

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. визначає систему місцевого самоврядування, яка включає [70]:

- територіальну громаду;
- сільську, селищну, міську раду;
- сільського, селищного, міського голову;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- старосту;

- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- органи самоорганізації населення.

Загалом, в зв'язку з тим, що система місцевого самоврядування не задовольняла потреб суспільства, нове бачення очікуваних змін знайшло відображення у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка була ухвалена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р [72]. Метою Концепції є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента від 12 січня 2015 року, включила децентралізацію у перелік першочергових реформ, необхідних для забезпечення європейських стандартів життя в державі [73]. Метою політики у сфері децентралізації були визначені «відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування».

Втілення в життя Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в умовах викликів територіальній цілісності набуло особливостей розвитку, тому основний акцент було зроблено на формуванні територіальних громад, спроможних до розвитку та забезпечення якісними та доступними публічними послугами на

місяцях [17, с. 28]. Першим кроком на цьому шляху стало ухвалення Закону «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., який дозволив громадам об'єднувати свої зусилля для вирішення спільних господарських та інших проблем, а також реалізовувати спільні проекти розвитку.

Тривала відсутність політичної волі для проведення повноцінної децентралізації у державному управлінні стала однією з причин посилення сепаратистських рухів на сході країни. Наслідками політики тотальної централізації влади в Україні стали: істотна залежність територій від центру; низький рівень інвестиційної привабливості територій; слабкі громади щодо інфраструктури, фінансів та кадрів; деградація сільської місцевості; складна демографічна ситуація; низька якість надання публічних послуг; низький рівень довіри до влади; високий рівень корупції; низька ефективність управлінських рішень. Станом на початок реформи у 2014 році тільки 6 регіонів в Україні були самодостатніми, що викликало значну регіональну диспропорцію, а відповідно – і якість життя та послуг, що отримували українці. Ці виклики вимагали проведення кардинальних реформ в частині державного управління, місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [93].

Поворотним моментом на шляху формування спроможних громад стало ухвалення Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. та затвердження Методики формування спроможних територіальних громад (8 квітня 2015 р.), розробленої Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [74]. Закон надав об'єднаним територіальним громадам такі самі повноваження, як у міст обласного значення; унормував прямі міжбюджетні відносини об'єднаних територіальних громад із Державним бюджетом; передбачив фінансову підтримку об'єднаним територіальним громадам (загальний обсяг спеціальної державної підтримки розподіляється між бюджетами об'єднаних

територіальних громад пропорційно їхній площі та кількості населення) тощо. Відповідно до вказаного Закону, при добровільному об'єднанні громад має бути враховано історичні, культурні та етнічні чинники, а якість і доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаних територіальних громадах, не можуть бути гіршими, ніж до об'єднання. Методика формування спроможних територіальних громад регламентує вимоги до Перспективних планів формування територій громад кожної області, а також визначає критерії для потенційних адміністративних центрів об'єднаних територіальних громад [17, с.8]. Таким чином, розширення повноважень органів місцевого самоврядування спроможних громад, а також фінансове заохочення процесів добровільного об'єднання громад створило нормативно-правове підґрунтя для стрімкої динаміки формування об'єднаних територіальних громад.

Подальший розвиток децентралізації передбачений в Плані заходів Уряду з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 рр., затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 77-р [66]. Ключовим завданням цього етапу є затвердження нової територіальної основи для діяльності органів влади на рівні громад шляхом удосконалення процесу добровільного об'єднання громад. Постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-ІХ затверджено нову територіальну основу на субрегіональному рівні. [75]. В Україні створено 136 нових районів (від 150 тисяч жителів, із них в 36 районах – менше 150 тисяч жителів) замість 490 районів (кількість жителів від 6 тисяч до 180 тисяч) (рис.1.1.1); функціонує 1470 об'єднаних територіальних громад в порівнянні з 11250 територіальними громадами раніше (рис.1.1.2).

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ СУБРЕГІОНАЛЬНОГО (РАЙОННОГО) РІВНЯ

Рис.1.1.1 Система адміністративно-територіального устрою субрегіонального (районного) рівня

НОВА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ БАЗОВОГО РІВНЯ

Рис. 1.1.2 Система адміністративно-територіального устрою базового рівня

Також держава надає підтримку економічного і соціального розвитку територій (рис.1.1.3).

Державна підтримка економічного і соціального розвитку територій в 2020 році

Рис.1.1.3 Державна підтримка економічного і соціального розвитку територій

Власні доходи місцевих бюджетів з 2014 р. по 2019 р. збільшилися на 200 млрд. грн. (з 68,6 млрд. грн. до 267 млрд. грн.), що є реальним інструментом впливу на досягнення результату та відповідальність за довіру громад. Завдяки запровадженню міжмуніципального співробітництва громади отримали можливість консолідувати зусилля та реалізовувати

спільні проекти. Зокрема 1354 територіальних громад уклали 604 договори про співробітництво [93].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій» від 17 листопада 2020 р. врегульовує важливі питання децентралізації на етапі її активної реалізації, а саме [76]:

- закінчення повноважень сільських, селищних, міських голів, сільських, селищних, міських рад, їхніх виконавчих органів, районних рад у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- реорганізації сільських, селищних, міських рад, їхніх виконавчих органів, районних рад як юридичних осіб публічного права, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків територіальних громад, території яких були включені до територій територіальних громад, затверджених Кабінетом Міністрів України;
- правонаступництва щодо майна, прав та обов'язків районних рад, які представляли спільні інтереси територіальних громад ліквідованих районів;
- продовження до закінчення бюджетного періоду виконання бюджетів територіальних громад, прийнятих до затвердження Кабінетом Міністрів України територій територіальних громад в регіонах України, та бюджетів районів, які ліквідовані Верховною Радою України;
- утворення та реорганізації районних державних адміністрацій, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України;
- особливостей державної реєстрації щодо органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій як юридичних осіб публічного права, у зв'язку зі змінами в адміністративно-територіальному устрої України.

Отже, об'єднані територіальні громади, крім зростання власних фінансових можливостей, у результаті децентралізації мають й інші інструменти забезпечення економічного розвитку – здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Децентралізовано повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства, органам місцевого самоврядування надано право самостійно визначати містобудівну політику.

Європейський Союз протягом історії свого існування виробив сукупність стандартів, на яких будуються системи місцевого самоврядування держав-членів ЄС та претендентів на цей статус. Про складність та одночасну важливість законодавчого унормування функціонування даної системи свідчить той факт, що законодавство та принципи міжнародного права, яким користується ЄС у галузі місцевого самоврядування, є одними із самих «молодих». Це зумовлено тією роллю, яку відіграє місцеве самоврядування у розбудові демократичної політичної системи, а також пошуком оптимального балансу між централізацією та децентралізацією. Зокрема, законодавство ЄС не має певних вимог до побудови системи місцевого самоврядування. Установчі документи ЄС гарантують підтримку місцевим властям у випадку, коли їхня діяльність пов'язана з функціонуванням ЄС. Натомість найповнішу систему стандартів діяльності органів місцевого самоврядування містять документи Ради Європи, мета діяльності якої полягає у захисті прав людини, традиційних європейських цінностей демократії та верховенства права [13].

Розглянемо деякі співвідношення положень, процедур та процесів вітчизняної системи місцевого самоврядування та європейських. Принцип невід'ємних прав людини (Преамбула Хартії) визнає, що європейська спільнота звикла не тільки декларувати, але й послідовно відстоювати права людини. Принципи демократії (Преамбула Хартії) засвідчує практику

демократичних країн, що де існує розвинуте місцеве самоврядування, там панує і демократичне врядування, там держава і влада підконтрольні громадянам, а не навпаки [57, с. 46]. Принцип субсидіарності (ст. 4 Хартії) передбачає особливість формування повноважень, компетенцій та їх ресурсного забезпечення таким чином, щоб муніципальні функції здійснювалися переважно тими органами, які мають найтісніший контакт з громадянином з урахуванням обсягу і характеру завдань, а також вимог досягнення ефективності та економії. Як підкреслюють В. Мамонова та П. Клімушин, субсидіарність означає, що «повноваження мають виконуватися тими суб'єктами, які через свої сутнісні властивості здатні ефективніше їх реалізувати; переважно передавати повноваження на рівень, максимально наближений до людей... Втручання вищих ієрархічних рівнів здійснюється виключно в разі неспроможності нижчих рівні впоратися із завданням» [21, с. 362-363]. Принцип бюджетного вирівнювання (ч. 5. ст. 9 Хартії) передбачає захист більш слабких у фінансовому відношенні органів місцевого самоврядування шляхом запровадження процедур бюджетного вирівнювання або аналогічних заходів з метою подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування й фінансового тягаря, який вони повинні нести. Принцип наближення влади до народу (ст. 3 Хартії) вказує, що муніципальні функції зазвичай здійснюють переважно ті органи, які мають найтісніший контакт з громадянами. Принцип повноти і виключності повноважень (ч. 4 ст. 43 Хартії) вказує, що повноваження, якими наділяються органи місцевого самоврядування, зазвичай мають бути повними й виключними. Вони не можуть скасовуватися чи обмежуватися іншим, центральним або регіональним органом, якщо це непередбачено законом.

Таким чином, аналіз Європейської Хартії місцевого самоврядування та інших нормативних положень надає можливість виокремити провідні принципи та стандарти, які програмують суспільну свідомість, діяльність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Питання

впровадження в Україні європейських стандартів місцевого самоврядування набуває сьогодні особливого значення, зокрема, у контексті реалізації адміністративно-територіальної реформи.

1.2 Теоретичні засади дослідження управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування: категоріально-понятійний аналіз

В епоху становлення інформаційного суспільства все більший інтерес вчених привертають питання дослідження різних аспектів, пов'язаних з інформацією. Така зацікавленість, обумовлена, перш за все, зростанням ролі інформації в житті окремо взятої людини, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, суспільства в цілому. В останні роки в цій сфері створено значну науково-теоретичну основу для продовження подальших досліджень інформаційних проблем.

Грунтовні наукові дослідження інформаційної сфери провели такі вчені, як І. Арістова, І. Бачило, К. Беляков, В. Воронкова, В. Гавловський, Т. Гаман, В. Гриценко, С. Єсімов, Р. Калюжний, В. Копилов, Б. Кормич, В. Ліпкан, О. Логінов, А. Марущак, П. Мельник, О. Олійник, Г. Почепцов, В. Цимбалюк, М. Швець та ін.

Розгляд проблематики управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства передбачає аналіз категорій «інформація», «інформаційне суспільство», «інформаційні процеси», «управління». Термін «інформація» походить від латинського «informatio», що означає «роз'яснення, виклад». У Великому тлумачному словнику поняття інформація визначено так: 1) те саме, що інформування; 2) відомості про які-небудь події, чиясь діяльність та ін.; повідомлення про щось; 3) коротка стаття, допис у газеті, що містить фактичні дані; 4) відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях

(у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [7, с. 504].

Діапазон тлумачення терміна «інформація» досить широкий: від приватного, побутового надання інформації (відомості, повідомлення, що підлягають обробці) до філософського як найбільш загального і світоглядного її розуміння. Із різноманіття уявлень про тлумачення терміна «інформація» більше всього виділяються два основні погляди на сутність інформації як явища: органічний та атрибутивний. Відомості та повідомлення є основними формами прояву інформації. У науковій літературі під відомостями розуміють зафіксовані в організмі результати відображення руху об'єктів матеріального світу (риси – духовність, незнищенність, суб'єктивність, динамічність). Повідомлення – це набір знаків, за допомогою яких відомості можуть передаватися іншій організму і сприйматися їм (особливості – матеріальність, статичність, знищенність, об'єктивність) [59, с.139-140].

В. Копилов звертає увагу на те, що до середини 20-х рр. ХХ ст. під інформацією розумілися «повідомлення і відомості», які передавалися людьми усним, письмовим та іншим способом, а вже з середини ХХ ст. інформація визначається як «загальнонаукове поняття, яке включає в себе обмін даними між людьми, людиною та автоматом, автоматом і автоматом; обмін сигналами у тваринному і рослинному світі; передачу ознак від клітини до клітини, від організму до організму (генетична інформація)» [40, с. 40].

Таким чином, інформація – це об'єкт багатофункціональний. Вона створюється і застосовується у всіх сферах діяльності і забезпечує виконання різноманітних функцій і завдань, що стоять перед різноманітними суб'єктами

- органами державної влади, місцевого самоврядування, перед фізичними та юридичними особами, іншими соціальними утвореннями.

Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. визнає, що інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [83]. Вказаний Закон України надає класифікацію інформації за певними критеріями, так за змістом інформація поділяється на такі види: інформація про фізичну особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; інформація про стан довкілля (екологічна інформація); інформація про товар (роботу, послугу); науково-технічна інформація; податкова інформація; правова інформація; статистична інформація; соціологічна інформація; інші види інформації [83]. В нормативних актах України надаються визначення ряду інших понять, пов'язаних з інформацією, серед них, зокрема, інформаційна система, інформаційна сфера, інформаційні процеси, інформаційна безпека, масова інформація, конфіденційна інформація, міжнародний інформаційний обмін тощо.

Одним із явищ, яке має безпосереднє відношення до інформації, є інформаційні процеси. Чинне законодавство не надає визначення поняття, хоча Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. акцентує увагу на тому, що основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації (ст. 9).

І.Захарова та Л. Філіпова зазначають, що інформаційним процесом називається взаємодія між повідомленням і відправником і споживачем інформації. Іншими словами, інформаційні процеси – це сукупність послідовних операцій (реєстрація, передача, накопичення, зберігання, обробка, видача інформації), дій і зв'язків з обміну інформацією, що здійснюються в системі комунікацій [24]. С. Кулицький визнає інформаційно-аналітичний процес «як процес у сфері управління, який являє

собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання» [47, с.130].

Згідно каналів зв'язку розрізняють інформаційні процеси:

– формальні (сформувалися в процесі спеціалізації, суспільного розподілу праці і отримали своє організаційне оформлення, в таких сферах діяльності, як: редакційно-видавнича, книготорговельна, бібліотечно-бібліографічна, науково-інформаційна, архівна справа);

– неформальні (виконуються безпосередньо самими фахівцями – діалог між ними, відвідування науково-виробничих підрозділів і лабораторій; виставок; обмін листами, публікаціями) [24].

Інформаційні процеси включають такі етапи:

- збір інформації;
- опрацювання (узагальнення) інформації;
- зберігання інформації;
- інформаційний пошук;
- розповсюдження (поширення) інформації.

Фактично інформаційний процес уявляється можливим визначити у вигляді схеми на рис.1.1.4.

Рис. 1.1.4 Схема інформаційного процесу у сучасному суспільстві

Розглядаючи питання управління інформаційними процесами в роботі органів місцевого самоврядування варто вести мову не лише про інформаційні, а про інформаційно-аналітичні процеси. Основними принципами таких процесів мають бути, зазначає В. Плет: повідомляти достовірно, своєчасно і ясно [47, с.130].

Отже, інформаційно-аналітичні процеси в органах місцевого самоврядування – це процеси створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту інформації у формі, придатній для її використання, при прийнятті рішень органами та посадовими особами місцевого самоврядування щодо питань місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Функціонування інформаційного суспільства можливе лише за умов існування демократичної, правової держави, де панує принцип верховенства права і максимально забезпечується реалізації прав людини. Дослідивши категорію «інформаційне суспільство», відзначимо, що аналіз літератури з даної проблематики показав, що не існує загальноприйнятого визначення поняття «інформаційне суспільство». Вперше дана категорія з'явилася в роботах австрійсько-американського вченого Ф.Махлуп, який ще в 1933 р. вивчав вплив патентів на наукові дослідження [1, с.75].

У 1993 р. поняття інформаційного суспільства була надано Комісією ЄС: «інформаційне суспільство – це суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційних технологій та технологій зв'язку» [115].

І.Арістова вбачає в даній категорії «новий етап розвитку людства, в якому будь-яка людина за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій може отримувати, переробляти та розповсюджувати інформацію, а держава повинна забезпечувати якісний рівень інформатизації усіх галузей» [2, с.90]. О.Тітенко, зазначає, що «інформаційне суспільство це людська цивілізація, яка виникає внаслідок інформаційно-комп'ютерної революції і базується на інформаційній технології, «інтелектуальних» комп'ютерах,

автоматизації та роботизації всіх сфер і галузей економіки і управління, єдиної новітньої інтегрованої системи зв'язку» [106, с. 224]. В.Воронкова зазначає, що це «суспільство, що з'явилося на основі інформаційної супермагістралі» [9, с. 14]. О.Пархоменко визнає, що це «інформаційно-знаннєву суспільство» [63, с.3]. К. Гуцал визнає, що Інформаційне суспільство має власну концепцію розвитку, яке висуває на перший план нову галузь — інформаційну індустрію, пов'язану із виробником інформаційних технологій, методів та технологій виробництва знань, найважливішими складовими яких стають усі види інформаційних технологій особливо телекомунікацій у період глобалізації [15, с. 91].

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується зростанням ролі інформаційної сфери в цілому, що представляє собою сукупність інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, які здійснюють збір, формування, розповсюдження і використання інформації, а також системи регулювання суспільних відносин, що виникають при цьому. Інформаційна сфера є вагомим фактором життя суспільства, активно впливає на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових безпеки України.

На думку Б. Кристального до основних ознак інформаційного суспільства можна віднести наступні:

- кожна людина має можливість своєчасно і оперативно отримувати повну і достовірну інформацію будь-якого виду і призначення, з будь-якої держави під час перебування практично в будь-якій частині географічного простору;

- реалізується можливість оперативної комунікації певних груп населення з державними і громадськими організаціями незалежно від місця проживання;

- трансформується діяльність засобів масової інформації за формою створення і поширення інформації, розвивається і інтегрується в

інформаційних мережі цифрового телебачення. Формується нове середовище – мультимедіа,;

– зникають кордони держав в рамках інформаційних мереж [44].

На думку І. Арістової головними характеристиками інформаційного суспільства є: інформаційна економіка, індустрія інформаційних послуг, сучасні інтелектуальні інформаційні технології та технології зв'язку, значний потенціал науки, потреба фізичних і юридичних осіб в інформації (знаннях), високий рівень інформаційно-правової культури всіх суб'єктів інформаційних відносин, матеріально-технічне забезпечення різних послуг [2, с.50].

Отже, інформаційне суспільство забезпечує залучення великої кількості людей до інформаційних ресурсів, покращує обмін інформацією між різними суб'єктами інформаційних правовідносин, прискорює розвиток інформаційних відносин між органами місцевого самоврядування і територіальною громадою.

Крім вказаних понять, які стосуються сфери інформації, та поняття місцевого самоврядування, важливим є розгляд категорії «управління». Так, Г. Атаманчук визнає, що управління є процесом і продуктом свідомості та волі людей, найважливішим напрямом дії їх розуму [3, с.18]. Н. Мельтюхова вказує, що управління – функція організованих систем (біологічних, соціальних, технічних), яка забезпечує реалізацію мети і підтримку режиму діяльності, сталість і розвиток певних структурних елементів [51, с. 722].

В. Колпаков та О. Кузьменко вказують, що узагальненому вигляді управління – це діяльність суб'єкта, яка має прояв у цілеспрямованому, організуючому впливі на об'єкт управління та яка здійснюється з метою приведення його у бажаний для суб'єкта стан. До основних компонентів управлінської системи належать: 1) суб'єкт управління; 2) об'єкт управління; 3) управлінський вплив; 4) зворотні зв'язки, тобто інформація для суб'єкта щодо результативності управлінського впливу та змін в об'єкті [36, с.9]. Відтак, наведені визначення не вичерпують усього розмаїття підходів до

тлумачення категорії «управління», а лише акцентують увагу на основних, концептуальних положеннях її змісту.

Управління, на відміну від менеджменту:

- має більш різноманітну природу свого прояву, категорія «управління» охоплює значно більшу кількість об'єктів та явищ;
- може мати прояв як на мікрорівні (рівень організації), так і на рівні соціальних систем (макрорівень), саме управління має більш вагомий статус у межах керуючого впливу суб'єкта управління;
- є більш складним та багатогранним явищем, у його системі можна виділити: механізми управління; структуру та ієрархію управління; суб'єкти та об'єкти управління; функції та процеси управління. Управління за напрямом свого прояву тяжіє більше до стратегічного рівня впливу керуючої системи на керовану, ніж до тактичного;
- передбачає більш жорстку або безкомпромісну модель поведінки керуючої системи по відношенню до керованої. Це пов'язано з тим, що управління – це цілеспрямований вплив суб'єкта управління на певний об'єкт з метою зміни його стану або поведінки;
- проблематика ефективності діяльності у межах управління не розглядається як пріоритетна. Ефективність діяльності організації в контексті управління є бажаною, в той час як у менеджменті, як правило, обов'язковою [58].

Таким чином, у сучасному світі значних глобальних перетворень знання та інформація породжують нові знання, їх обсяги і вплив на продуктивний розвиток суспільства зростає в геометричній прогресії. Пошук нової парадигми влаштування світу, вимагає глобалізації знань і наукових досягнень, і стає причиною появи нової фази розвитку людства, пов'язаної з появою інформаційного суспільства та його найбільш розвинутої форми – суспільства знань. Виникає необхідність у виборі найбільш оптимальної моделі формування і розвитку інформаційного суспільства, що сприятиме

становленню громадянського суспільства в Україні та впровадженню принципів та стандартів публічного врядування.

1.3 Нормативно-правове забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства

Місцеве самоврядування сьогодні виступає важливим фактором демократизації суспільного життя, децентралізації управління та необхідною передумовою становлення громадянського суспільства, наближення влади до її джерела – народу. В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування.

Обов'язок інформування органів місцевого самоврядування про свою діяльність передбачено чинним законодавством України. У зв'язку з цим варто, передусім, звернутися до Конституції України, яка гарантує кожній людині та громадянину право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ст. 34) [37]. Рішенням Конституційного суду України по справі № 1-9/2012 20 січня 2012 року № 2-рп/2012 встановлено, що інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру, обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Така інформація про особу є конфіденційною. Збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами

місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [94].

Основний Закон України гарантує також кожному право знати свої права і обов'язки. Закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом – в інакшому разі вони є нечинними (ст. 57) [37].

Базовий для муніципального врядування законодавчий акт – Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. серед основоположних принципів місцевого самоврядування визначає принципи народовладдя і гласності (ст. 4). Безумовно, однією з неодмінних умов народовладдя є належне інформування громади. Зазначений Закон України також закріплює форми безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні: місцеві референдуми, громадські слухання, загальні збори громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи, участь в органах самоорганізації населення тощо. Крім того, відповідно до ст. 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. обов'язком органів місцевого самоврядування та їх посадовців є доведення до відома населення власні акти, а також право громадян одержувати копії таких актів, а згідно зі ст. 42 Закону України сільський, селищний, міський голова має оприлюднювати затверджені відповідною радою програми, бюджет та звіти про їх виконання [70].

Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року визначає порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів

місцевого самоврядування та є складовою частиною законодавства України про інформацію. Розглянемо більш детально регламентацію висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Відповідно до вказаного Закону України висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні – це одержання, збирання, створення, поширення, використання і зберігання інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб про роботу цих органів (ст. 1) [84].

Засоби масової інформації України відповідно до законодавства України мають право висвітлювати всі аспекти діяльності органів місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати засобам масової інформації повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби органів місцевого самоврядування, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю» від 21 квітня 1994 року [85], не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес. Засоби масової інформації можуть проводити власне дослідження і аналіз діяльності органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати. Розрив чи змішування змісту офіційної інформації, що оприлюднюється, коментарями засобу масової інформації або журналістом не допускається. Право висвітлення і коментування діяльності органів місцевого самоврядування, подій державного життя в Україні гарантується Конституцією, Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року, іншими законами України. Інформація про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування може отримуватися засобами масової інформації від цих органів безпосередньо або через їх інформаційні служби чи бути зібрана працівниками засобів масової інформації. Органи місцевого самоврядування мають право засновувати або

бути співзасновниками аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації в порядку, встановленому законодавством України, і в межах коштів, що виділяються з місцевих бюджетів на висвітлення їх діяльності, або за рахунок перерозподілу коштів, що виділяються на забезпечення функціонування цих органів. Особи, винні в порушенні законодавства України про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації, несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до законодавства України [84].

Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації. Відповідно до Закону України основними напрямками державної інформаційної політики є: забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [83].

Право на інформацію забезпечується:

- створенням механізму реалізації права на інформацію;
- створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів;

- обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення;

- обов'язком суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації;

- здійсненням державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію;

- встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року [86].

Право на доступ до публічної інформації гарантується:

- обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом;

- визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє;

- максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації;
- доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством;
- здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації;
- юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації [86].

Доступ до публічної інформації здійснюється на принципах:

- прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації, що була надана або оприлюднена відповідно до цього Закону, крім обмежень, встановлених законом;
- рівноправності, незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак [86].

Закон України «Про звернення громадян» від 28 лютого 1995 року регламентує механізми реалізації права громадян на звернення до органів влади, в тому числі до органів місцевого самоврядування, та механізми розгляду звернень громадян [82].

Інформаційні агентства, створені в Україні відповідно до Закону України «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 року, мають право на поширення інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Інформаційні агентства України, незалежно від їх виду, відповідно до Конституції України і Закону України «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 року на договірних засадах збирають, обробляють, створюють, готують до поширення офіційну інформацію про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, випускають і розповсюджують інформаційну продукцію

про діяльність цих органів. Державні інформаційні агентства систематично інформують громадськість про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, перебування вищих посадових осіб у робочих поїздках по Україні, а також про візити офіційних державних делегацій і вищих посадових осіб в інші країни, прийом зарубіжних офіційних делегацій і посадових осіб інших держав [87].

Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» від 17.04.2017 р. створює правові основи діяльності Суспільного телебачення і радіомовлення України, яке створюється з метою задоволення інформаційних потреб суспільства, залучення громадян до обговорення та вирішення найважливіших соціально-політичних питань, забезпечення національного діалогу, сприяння формуванню громадянського суспільства (ст.1). Національна телекомпанія України і Національна радіокомпанія України включають до інформаційних програм у день, коли відбувалася відповідна подія, повідомлення про важливі факти діяльності органів місцевого самоврядування [88].

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року регулює функціонування і застосування української мови як державної у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені цим Законом [77].

Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11 березня 2003 року передбачає, що органи місцевого самоврядування мають оприлюднювати регуляторні акти та інші документи у сфері регуляторної діяльності [78].

Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж» від 7

лютого 2017 року одним із принципів забезпечення доступу до інфраструктури об'єкта доступу здійснюється визнає доступність та відкритість інформації щодо можливості доступу до інфраструктури об'єкта доступу (ст. 4) [79].

Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року виконавчі органи сільських, селищних і міських рад в установленій строк повідомляють через місцеві засоби масової інформації про початок розроблення генерального плану населеного пункту та визначають порядок і строк внесення пропозицій до нього фізичними та юридичними особами. Також громадському обговоренню підлягають розроблені в установленому порядку проекти містобудівної документації на місцевому рівні: генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій, детальні плани територій. Затвердження на місцевому рівні містобудівної документації без проведення громадського обговорення проектів такої документації забороняється (ст. 21) [89]

Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року, визначаючи правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень, зокрема, передбачає інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції, забороняє державним службовцям та іншим особам, уповноваженим на виконання функцій держави, відмовляти фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачено правовими актами, умисно затримувати її, надавати недостовірну чи неповну інформацію [81].

Крім зазначених нормативно-правових актів питання забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування регламентують Закон України «Про службу в органах місцевого

самоврядування» від 7 червня 2001 року [90], Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України та ін. Юридична відповідальність за правопорушення у зазначеній сфері передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України.

Висновки до першого розділу

1.1 Проаналізовано та охарактеризовано стан та напрями реформування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації на основі європейських принципів і стандартів. Вироблення єдиної концепції місцевого самоврядування в Україні та її системна конституційно-правова регламентація можливі лише за умови збалансованого поєднання кращих практик функціонування цього інституту в демократичних державах Європи, а також виконання взятих Україною зобов'язань щодо реалізації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в повному обсязі та з урахуванням вітчизняних традицій державно-правового розвитку.

1.2 З'ясовано, що в процесі модернізації місцевого самоврядування в умовах становлення інформаційного суспільства все більший інтерес суспільства привертають питання розуміння та значення інформації, інформаційних процесів та управління ними. Інформація, як феномен багатофункціональний, створюється і застосовується у всіх сферах діяльності і забезпечує виконання різноманітних функцій і завдань, що покладаються на органи місцевого самоврядування. Інформаційні процеси у сфері державного управління, зокрема, у сфері діяльності органів місцевого самоврядування, являють собою процеси пошуку, збору, переробки та подання інформації громадянам, юридичним особам, органам державної влади у формі, передбаченій нормами права, і придатній для її використання.

1.3 Визначено стан нормативно-правового забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства. Обов'язок інформування органів місцевого

самоврядування про свою діяльність передбачено чинним законодавством України, а саме: Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року, Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року, Законом України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року, Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, Закон України «Про звернення громадян» від 28 лютого 1995 року та ін.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1 Організаційні засади діяльності інформаційних служб органів місцевого самоврядування

Місьцеве самоврядування – одна з фундаментальних демократичних засад конституційного ладу України. А тому процеси його конституційного реформування є найважливішим чинником розвитку всієї системи української державності. Особливо гостро це питання постало сьогодні, коли звучать заклики до федералізації країни, порушення конституційного ладу та дестабілізації влади. За таких умов надзвичайно важливою є професійна діяльність інформаційної служби органів місцевого самоврядування.

Здійснення реформування місцевого самоврядування активізує функціонування численних інформаційних взаємовідносин – інформаційних зв'язків і потоків, які виникають в процесі обміну інформацією, а в сукупності складають досить розгалужену систему. В даний час інформаційне забезпечення місцевого самоврядування все більше набуває атрибутів самостійного значення. Відносини, які включають суб'єктів, об'єктів, їх права і обов'язки вже знайшли правову регламентацію. Результативність інформаційного забезпечення самоврядування знаходиться в прямій залежності від координованості дій по встановленню зв'язків, взаємообміну інформацією і документами. Розвиток інформаційної складової органів місцевого самоврядування передбачає врахування двох структурних компонентів: функціонального і організаційного [100, с.55-56].

Функціональна структура управління характеризується наявністю підрозділів, що мають власні повноваження і є відповідальними за результат виконаної роботи. О.Батанов зазначає, що повною мірою визначивши функції муніципальної влади, можна уявити, яку роль вона відіграє у механізмі вирішення питань місцевого значення, конституційному механізмі взагалі та яке її соціально-політичне призначення [4, с.369]. І.Дробуш зауважує, функції зумовлені природою, місцем органів самоврядування в системі народовладдя, завданнями та цілями, на досягнення яких спрямована їх діяльність [18, с.6]. Варто погодитися з думкою А.Глипка про те, що недоцільною є позиція відокремленості функцій місцевого самоврядування та держави, оскільки для забезпечення становлення громадянського суспільства функції місцевого самоврядування повинні доповнювати функції держави, перебувати з останніми в тісному взаємозв'язку та бути взаємообумовленими. Безперечно, функції місцевого самоврядування мають особливу природу, пов'язану із реалізацією народовладдя, однак невиправданим є позиціонування функцій місцевого самоврядування як абсолютно відмежованих від функцій держави [14, с.183]. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року не надає переліку функцій місцевого самоврядування, використовуючи категорію повноваження органів місцевого самоврядування. В процесі трансформаційних перетворень суспільства особливого значення набуває проблематика переосмислення змістовного наповнення функцій місцевого самоврядування, з урахуванням посилення інформаційно-комунікаційної та аналітичної діяльності органів влади для гарантування права кожному на отримання інформації.

Організаційна структура управління – це упорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, що знаходяться між собою в стійких відносинах, і забезпечують їх функціонування як єдиного цілого. В межах структури управління проходить управлінський процес (рух інформації і прийняття управлінських рішень), між учасниками якого розподілені задачі і

функції управління, і відповідно – права і відповідальність за їх виконання. Управляти організаційною структурою – значить оптимально розподілити цілі і завдання між співробітниками організації.

Функціональна структура управління характеризується наявністю підрозділів, що мають власні повноваження і є відповідальними за результат виконаної роботи. Системний підхід – це спосіб мислення стосовно управління, в основі якого лежить розгляд проблем як єдиного цілого, як системи. Найважливіші принципи системного підходу такі: процес прийняття рішень повинен починатися з постановки цілей; необхідно розглядати всю проблему як ціле, як єдину систему і виявити всі наслідки і взаємозв'язки кожного приватного рішення; необхідно виявлення та аналіз можливих альтернативних шляхів досягнення цілей; цілі окремих підсистем не повинні вступати в конфлікт з цілями всієї системи; перехід від абстрактного до конкретного; єдність аналізу і синтезу, логічного та історичного; виявлення в об'єкті різних за якістю зв'язків в їх взаємодії [52, с.56].

Згідно системного підходу до організації інформаційного забезпечення місцевого самоврядування, побудова інформаційної служби неможлива без відповідних заходів організаційного характеру: централізації інформації на відповідній території, визначення головного суб'єкту, який реалізував би її та відповідав за впорядкування інформаційних процесів на самоврядній території, вдосконалення роботи з інформацією з урахуванням технологічну та технічну рівня.

Як вже було зазначено, в процесі розгляду нормативно-правового забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування чинне законодавство України зобов'язує муніципальні органи інформувати громаду про свою діяльність, підпорядкованих комунальних структур. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року інформація про діяльність органів місцевого самоврядування може

отримуватися засобами масової інформації від цих органів безпосередньо або через їх інформаційні служби чи бути зібрана працівниками засобів масової інформації. Закон України надає перелік найменувань інформаційних служб, які можуть бути створені в органах місцевого самоврядування – інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе з відповідним апаратом [84]. Крім того, передбачено етапи інформаційного процесу відповідними інформаційними службами – збирання, аналіз, оброблення та оперативне надання інформації про діяльність органів самоврядування у повному обсязі засобам масової інформації та місцевій громаді.

Структура інформаційних підрозділів повинна бути сформована таким чином, щоб було можливим виконання покладених на нього функцій. У сучасній літературі існує чимало підходів до розуміння призначення таких служб, зокрема, на думку О.Карпенко функціональне призначення такого інформаційного підрозділу значно ширше – здійснення як інформаційної, так і аналітичної (або інформаційно-аналітичної) та комунікативної (райтерської) діяльності. Інформаційно-аналітичною складовою (або продуктом) діяльності зазначених підрозділів може бути: 1) розробка позиційних матеріалів органу місцевого самоврядування щодо суспільно важливих проблем; 2) підготовка аналітичних записок у порядку службової субординації щодо реагування на суспільні виклики відповідно до компетенції органу; 3) за дорученням керівника органу – підготовка проектів рішень органу; 4) підготовка тез та текстів публічних виступів керівника органу, інших посадових осіб, уповноважених представляти позицію органу; 5) підготовка проектів заяв, звернень органів місцевого самоврядування до визначених цільових груп громади (члени громади, недержавні інститути, бізнес-середовища, політичні партії тощо); 6) підготовка прес-релізів для засобів масової інформації, інформаційно-аналітичних довідок, публікацій у засобах масової інформації; 7) підготовка звітів про діяльність служби. Натомість райтерська

(комунікативна) діяльність інформаційно-комунікативних підрозділів переважно зорієнтована на підготовку: статей (матеріалів) у центральних, регіональних та місцевих засобах масової інформації; офіційних заяв органів місцевого самоврядування (як правило, тематичних); інтерв'ювання осіб (зокрема написання відповідей на запитання), уповноважених представляти позицію органу місцевого самоврядування [31].

На думку фахівців основними функціями інформаційних служб є в органах місцевого самоврядування [53, с.9-10]:

- аналітико-прогностична,
- організаційно-управлінська,
- комунікативно-інформаційна,
- консультативно-методична.

Саме функції визначають структуру інформаційної служби органу публічної влади. Деякі дослідники зазначають, що в ідеалі інформаційний підрозділ органу влади повинен мати три відділи: аналітичної роботи, планування, координації [54, с. 73].

Дослідження структури Запорізької міської влади [62] надало можливість встановити, що виконавчий комітет Запорізької міської ради має управління внутрішньої політики, преси та інформації. Відповідно Положення про управління внутрішньої політики, преси та інформації Запорізької міської ради, затвердженого Рішенням міської ради від 18.02.2011 р. № 56, управління внутрішньої політики, преси та інформації Запорізької міської ради (далі управління) є виконавчим органом Запорізької міської ради. Управління реалізує повноваження виконавчих органів міської ради у галузі інформаційної політики, забезпечення ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю та засобами масової інформації. Управління очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади міським головою у відповідності з діючим законодавством. Начальник управління має заступника, який за його поданням призначається міським головою у відповідності з діючим

законодавством. Управління у своїй діяльності керується: Конституцією і законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, розпорядженнями голови обласної державної адміністрації, рішеннями міської ради, виконавчого комітету міської ради, розпорядженнями міського голови, а також цим Положенням. Управління є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, штамп та бланк встановленого зразка [67].

Основними завданнями управління внутрішньої політики, преси та інформації є:

- аналіз і прогнозування суспільно-політичних процесів в місті;
- сприяння органам місцевого самоврядування у розвитку їх зв'язків з політичними партіями, громадськими організаціями;
- інформаційно-аналітичне забезпечення здійснення внутрішньої політики в місті;
- забезпечення ефективної взаємодії з засобами масової інформації, підтримання діалогових відносин з громадськістю шляхом висвітлення повсякденної діяльності міської ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності міста;
- аналіз і координація діяльності виконавчих органів ради щодо інформування громадськості з питань, що належать до сфери їх управління. Узагальнення і підготовка відповідних матеріалів;
- підготовка інформації про діяльність органів місцевого самоврядування, створення та реалізація тематичних медіа-планів та проектів, організація оприлюднення в пресі та на каналах телебачення і радіомовлення інформаційних матеріалів, підготовлених виконавчими органами міської ради;

– здійснення моніторингу висвітлення засобами масової інформації діяльності органів місцевого самоврядування, організація оперативного реагування на критичні публікації, виступи, повідомлення тощо [67].

На управління внутрішньої політики, преси та інформації покладені наступні функції: аналіз суспільно-політичних процесів у м. Запоріжжі, підготовка та надання керівництву Запорізької міської ради інформаційно-аналітичних матеріалів з цих питань, розробка проектів комплексних і цільових програм реалізації внутрішньої політики у місті; внесення пропозиції стосовно формування і реалізації внутрішньої політики у м. Запоріжжі; аналіз процесів, що відбуваються у громадсько-політичній і гуманітарній сфері та внесення пропозиції щодо вирішення цих питань; визначення тематики та участь в організації соціологічних, соціально-психологічних та інших досліджень перспектив розвитку міської громади, вивчення громадської думки населення стосовно актуальних питань громадського життя, здійснення оцінки можливих наслідків прийнятих соціальних, економічних та політичних рішень і внесення відповідних пропозицій; організація підготовки та опрацювання проектів рішень виконавчого комітету міської ради з питань, що стосуються внутрішньої політики; аналіз діяльності політичних партій та громадських організацій у м. Запоріжжі; аналіз та прогноз суспільно-політичної ситуації в місті; сприяння інформаційному забезпеченню та підвищенню рівня інформування громадськості в місті щодо діяльності Президента України, Уряду України, органів місцевого самоврядування у громадсько-політичній та гуманітарній сферах; участь у підготовці та проведенні заходів з відзначення загальнодержавних і міських свят, організація проведення семінарів, конференцій, «круглих столів», присвячених внутрішньополітичним проблемам; сприяння розвитку мережі об'єднань громадян та активізації участі громадськості у розв'язанні життєво важливих проблем міста; організація заходів щодо взаємодії виконавчих органів міської ради з об'єднаннями громадян у питаннях, що належать до компетенції управління

та здійснення пошуку нових форм роботи; організація комплексу заходів щодо обміну досвідом та вдосконалення роботи з органами самоорганізації населення; проведення аналізу та узагальнення інформації про ситуацію в інформаційному просторі міста шляхом моніторингу інтернет-ресурсів, засобів масової інформації; підготовка в межах своїх повноважень інформаційно-аналітичних матеріалів до брифінгів, прес-конференцій, засідань за круглим столом, що проводяться в міській раді; розробка та здійснення заходів, спрямованих на розвиток інформаційної інфраструктури органів місцевого самоврядування; забезпечення інформаційного наповнення сторінок офіційного порталу Запорізької міської влади та оприлюднення інформації про суспільно-політичний, соціально-економічний, культурний, науково-технічний розвиток міста Запоріжжя; розгляд за дорученням міського голови звернення громадян, установ і організацій з питань, що належать до компетенції управління; підготовка матеріалів з питань, що належать до компетенції управління міському голові, заступникам міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради; організаційно-методична, експертно-аналітична, координаційна та інша діяльність з виконавчими органами міської ради у вирішенні питань, що стосуються формування і здійснення внутрішньої політики у місті; погодження змісту зовнішньої реклами у відповідності до чинного законодавства України; реалізація державної мовної політики, сприяння всебічному розвитку і функціонуванню української мови в усіх сферах громадського життя міста; здійснення інших функцій, які випливають з покладених на управління завдань [67].

Структурними підрозділами управління внутрішньої політики, преси та інформації є: відділ внутрішньої політики; відділ преси та інформації; відділ по забезпеченню роботи веб-сайту міської влади.

Отже, розвиток суспільно-політичних відносин в українському суспільстві з особливою актуальністю ставить на порядок денний проблеми належного функціонування органів місцевого з громадськістю рівні

територіальної громади. Успішна робота інформаційних служб сприяє встановленню діалогу між органами публічної влади та громадою.

2.2 Управління інформаційною діяльністю в органах місцевого самоврядування

Дослідження інформаційних процесів, які відбуваються в сучасному суспільстві, розглядається у тісному взаємозв'язку з інформаційною діяльністю. Відповідно до Закону України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року інформаційна діяльність – це сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави [83]. ДСТУ 2392-94 «Інформація і документація. Базові поняття. Терміни та визначення» визначає інформаційну діяльність як постійне та систематичне збирання та оброблення записаної інформації з метою її зберігання, пошуку, використання чи пересилання, що виконуються якою-небудь особою чи організацією. Отже, інформаційна діяльність – діяльність, пов'язана з процесами отримання, переробки, накопичення та передачі інформації. Процес інформаційної роботи – це сукупність спрямованих на визначений об'єкт технологічних процедур, виконання яких у певній послідовності із використанням технічних засобів забезпечує вирішення визначеного завдання. Інформаційну роботу посадових осіб органів місцевого самоврядування доцільно розглядати як симбіоз відповідних процесів, форм та засобів реалізації інформаційної та аналітичної складових. Всі вказані процеси можна представити у вигляді схеми, що зображена на рис.2.2 [100, с.60].

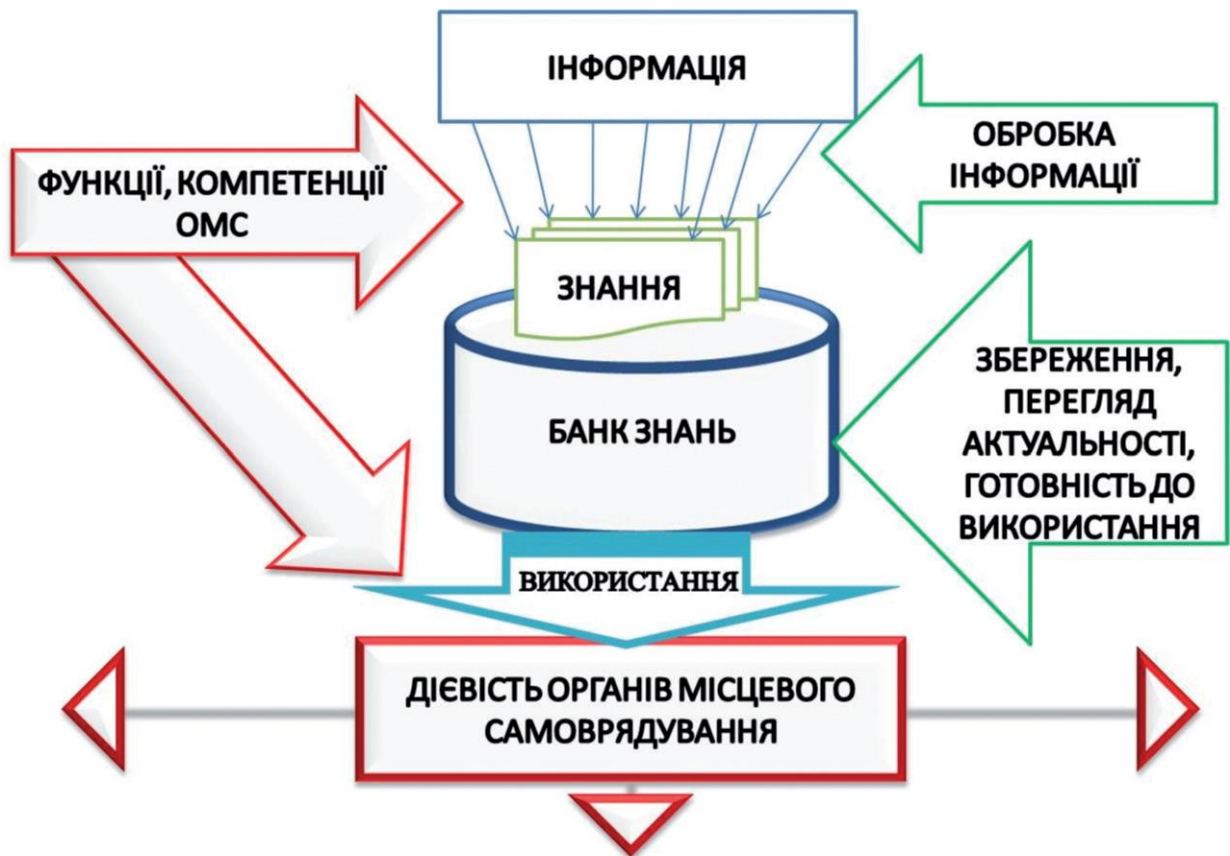

Рис. 2.2. Схема інформаційних процесів органах місцевого самоврядування

Інформаційна діяльність характеризує сукупність операцій, пов'язаних із оцінкою стану керованого об'єкта, пошуком шляхів покращення його діяльності або усунення небажаних впливів із боку ситуації, що виникла. Для цього використовується зібрана і опрацьована інформація про конкретну мету та чинники, що породили відповідну ситуацію. Інформаційна діяльність супроводжує всі етапи процесу місцевого самоврядування, надаючи можливі варіанти його здійснення. У широкому значенні під інформаційною діяльністю розуміємо процес збирання, аналізу, оброблення та оперативного надання інформації споживачам [32].

Інформаційну (інформаційно-аналітичну) діяльність служби органу місцевого самоврядування може бути визначена як вид управлінської діяльності, яка складається з:

- 1) моніторингу інформації, яка стосується органів самоврядування та громади загалом;
- 2) встановлення основних тенденцій, закономірностей суспільного розвитку в соціальній, економічній, політичній площині;
- 3) виявлення у цих тенденціях сфер інтересів громади та органів самоврядування;
- 4) підготовки пропозицій до реагування (або альтернативних варіантів реагування) на суспільні виклики з боку органів самоврядування;
- 5) підтримки рішень органів місцевого самоврядування (у формі інформаційно-аналітичного супроводу, оцінки ризиків від рішення органу самоврядування, контролю за реалізацією рішення, відслідкування реакції на дії органів) [46, с.143].

Принципами інформаційної діяльності є :

- достовірність (завдяки правильному поєднанню глибокого розуміння дійсності тим, хто готує повідомлення, правильного відбору фактів, які стосуються об'єкта дослідження, виділення основних моментів явищ і процесів, причинно-наслідкових зв'язків);
- своєчасність;
- ясність;
- лаконічність;
- логічність;
- переконливість [47].

Ефективне функціонування і розвиток інформаційних процесів можливі за умови виконання комплексу заходів щодо створення певної уніфікованої моделі з метою оптимізації інформаційної діяльності органів місцевого самоврядування, таких як:

- визначення видів інформації, які необхідні для виконання конкретних завдань інформаційної системи;

- визначення критеріїв якості інформації та критеріїв ефективності системи;
- визначення джерел інформації, механізмів збору й обробки (аналізу) інформації;
- визначення інформаційної інфраструктури та комунікаційних засобів донесення різних видів інформації;
- розроблення планів використання інформаційних ресурсів;
- розроблення планів інформатизації;
- визначення порядку освоєння та впровадження нових інформаційних технологій [31, с.435].

Вирішення всіх цих питань повинно базуватись на нормативно-правовій основі та на головних принципах організації інформаційних систем.

Основними з головних принципів організації інформаційних систем є:

- забезпечення однократності введення інформації, а також колективного і багаторазового її використання;
- мінімізація дублювання задач обробки інформації шляхом визначення підсистеми, відповідальної за її реалізацію і забезпечення всіх споживачів інших підсистем;
- уніфікація і стандартизація механізмів інформаційної взаємодії в однотипних функціональних блоках систем одного ієрархічного рівня;
- організація інформаційного забезпечення і взаємодії на основі формування єдиної системи інформаційних ресурсів і використання єдиної системи інформаційно-телекомунікаційної взаємодії;
- розвиток у часі, динамічність системи [98, с.77].

При підтримці управлінського рішення інформаційна діяльність виконує кілька основних функцій: прогнозування, планування, підготовка до прийняття управлінського рішення, розробка чи замовлення на розробку методичних матеріалів.

А.Тайров виділяє наступні елементи й функції інформаційної діяльності органів місцевого самоврядування:

1. Інформаційна підтримка – надання допомоги посадовим особам місцевого самоврядування в одержанні конфіденційної інформації (ресурсів і засобів), необхідної для здійснення управління.

2. Інформаційне супроводження – проведення комплексу заходів з метою розкриття діяльності місцевої влади та її представників.

3. Інформаційне обслуговування – діяльність спеціальних служб і структур з виявлення й задоволення актуальних інформаційних потреб органів місцевого самоврядування.

4. Інформаційна допомога – надання своєчасної й кваліфікованої допомоги органам влади в доступі до необхідних інформаційних ресурсів і засобів у зв'язку з вирішенням складних завдань або виникненням нових проблем у здійсненні повноважень.

5. Інформаційний вплив – організований процес виробництва, поширення й використання інформації, що справляє позитивний або негативний вплив на різні економічні, політичні, соціальні об'єкти, процеси і явища для досягнення цілей врядування щодо громади.

6. Інформаційна боротьба – форма політичного суперництва або конфліктної взаємодії у вигляді комплексу погоджених за цілями, місцем і часом заходів, що проводяться за допомогою спеціальних методів і технологій та спрямованих на досягнення інформаційної переваги.

7. Інформаційна логістика – управління інформаційними потоками в процесах забезпечення діяльності територіальної громади матеріально-технічними засобами, товарами, фінансовими, інформаційними й іншими послугами з метою їхньої оптимізації.

8. Інформаційне консультування – надання експертних оцінок, розробки рекомендацій і пропозицій для вирішення виникаючих проблем у процесах інформаційно-комунікаційної взаємодії суб'єктів і об'єктів місцевої влади.

9. Інформаційна безпека – організація захисту службової інформації від несанкціонованого доступу [102, с.10].

Для підготовки інформаційними службами органів місцевого самоврядування відповідних інформаційних продуктів, тобто створеної сукупності документованої інформації, відомостей, даних і знань, яка призначена для забезпечення інформаційних потреб громади (користувача), необхідно дотримуватися певного порядку дій.

Для підготовки відповідних інформаційних продуктів інформаційними службами органів місцевого самоврядування, тобто створеної сукупності документованої інформації, відомостей, даних і знань, яка призначена для забезпечення інформаційних потреб громади (користувача), необхідно дотримуватися певного порядку дій.

Перший етап полягає у знайомстві з питанням, з якого готується документ та з суміжними питаннями. Аналітична діяльність інформаційно-комунікативного підрозділу має базуватися на основі здійснення моніторингу інформації з відкритих і закритих джерел. Моніторинг інформації містить:

1) моніторинг рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування через інформаційні стенди, Інтернет-сайти органів влади, публікації в комунальних і державних засобах масової інформації;

2) моніторинг інформації, що публікується місцевими засобами масової інформації (публікації про події і явища, які становлять інтерес для органів місцевого самоврядування);

3) моніторинг публічно оголошених заяв представників органів місцевого самоврядування, політичних організацій, знакових фігур бізнес-середовища (прес-конференції, публікації в засобах масової інформації, на інтернет-ресурсах); засобах масової інформації, яка стосується конкретної громади [39].

При моніторингу інформації доцільно звертати увагу на такі ризики для діяльності органів місцевого самоврядування:

1) економічні ризики: скорочення планових надходжень до бюджетів; прийняття економічно необґрунтованих рішень із відчуження об'єктів державної чи комунальної власності; скорочення інвестиційної активності;

2) соціальні ризики – погіршення соціального стану громадян та недотримання соціальних стандартів (зокрема зростання заборгованості по заробітній платі, масове звільнення працівників підприємств, недофінансування видатків на виконання делегованих повноважень органів влади тощо);

3) ризики політичного спрямування: акції масового протесту (пікетування, мітинги тощо), переростання акцій масового протесту у нелегітимні форми (перекриття вулиць, перешкоджання роботі органів публічної влади тощо); конфліктні ситуації у взаємовідносинах органів виконавчої влади і місцевого самоврядування; ведення спланованих маніпулятивних інформаційних кампаній, спрямованих на компрометацію посадових осіб органів місцевого самоврядування [30].

Складається план роботи із зазначенням строків її виконання, визначаються необхідні джерела інформації. Цей етап має організаційний характер, але він є надзвичайно важливим для подальшої роботи.

Другий етап передбачає визначення основних понять, категорій, які будуть використовуватися в роботі. В процесі роботи увагу варто звернути на неоднозначне тлумачення певних понять та контекст повідомлень, які опрацьовуються.

Після підготовчої роботи розпочинається третій етап діяльності – збір необхідних фактів шляхом використання різноманітних джерел. Результативність цього етапу залежить від поєднання таких складових – уміння фахівців розуміти питання, яке досліджується; знання переваг і недоліків конкретних джерел інформації та власні організаційні здібності. Перевірка джерел інформації проводиться з метою встановлення: 1) правильності оформлення звітів, правильності підрахунків і обчислень; 2) повноти, якості і термінів проведення звітності, відображення її результатів в

обліку і заходах, вжитих по виявлених недоліках; 3) взаємного ув'язування показників, порівнянності звітних показників. Вірогідність інформації в першу чергу залежить від джерела, з якого отримано документ: форми, таблиці, графіки тощо. Треба мати на увазі, що надійність даних самого документа не можна ототожнювати з надійністю поданих даних. Документи цільової спрямованості, досліджувані аналітиком, будуть надійними у тому випадку, коли передбачені звичайні операції контролю: джерело інформації повинно бути незалежним; слід повторно звертатися до того ж самого джерела даних; домінуючою повинна бути актуальна інформація [6, с.66].

Четвертий етап підготовки інформаційно-аналітичних документів полягає у тлумачення фактів, тобто здійснення аналітичної роботи над підбраною інформацією для встановлення сутності поставленого питання. При аналізі інформаційних процесів і явищ застосовують такі основні закони логіки: закон тотожності, закон протиріччя, закон виключення третього, закон достатньої підстави.

П'ятий етап передбачає побудову робочої гіпотези на підставі тлумачення визначеної інформації та її перевірка. Щодо кожної незрозумілої чи сумнівної обставини мають бути висунені всі можливі гіпотези. Не можна захоплюватись одними гіпотезами й ігнорувати інші тільки тому, що вони здаються малоімовірними. Усі обґрунтовані гіпотези повинні перевірятися на моделі. Усі гіпотези в розвитку проходять три стадії: 1) виникнення гіпотези; 2) аналізу висунутого припущення та визначення черги наслідків (обставин, подій, фактів), які логічно впливають із цього припущення; 3) перевірка припущення на моделі. Пізнавальна роль гіпотези в аналітичному прогнозі полягає в тому, що вона здатна пояснити вже відомі аналітику факти, а також відкривати нові обставини та факти, невідомі йому. Якщо гіпотеза виражає об'єктивну істину, то з її змісту аналітично можуть бути виведені не тільки ті факти, що встановлені до висунення гіпотези, а й ті, котрі стали відомі після її висунення. Висловивши припущення, його уважно перевіряють на співвідношення з усіма даними, і якщо виявляється значна

непогодженість, а факти явно неправдиві, потрібно змінити твердження [47, с.135].

Шостий етап передбачає викладення напрацьованого матеріалу. Науковці та практики визнають типові помилки при написанні та оформленні інформаційного продукту: зміст документу не розкриває теми; не сформульована реальна проблемна ситуація; мета дослідження сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта дослідження; відсутня самостійність в роботі; не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури з питання; аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми має форму анотованого списку і не відбиває рівня дослідження проблеми; поверхово висвітлені практичні питання; кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням; відсутні посилання на першоджерела або вказані не ті, з яких запозиченого матеріал; бібліографічний опис джерел у списку літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту; обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам офіційного документу, вона виконана неохайно, з помилками [101].

Отже, робота над створенням інформаційного продукту інформаційними службами в органах місцевого самоврядування включає послідовні етапи, кожний з яких є важливим для створення якісного результату діяльності.

2.3 Форми інформаційного роботи органів місцевого самоврядування з громадою

Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року визначає, що для висвітлення

діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування їх інформаційні служби мають право використовувати такі форми підготовки та оприлюднення інформації:

- випуск і поширення бюлетенів (спеціальних бюлетенів), прес-релізів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації тощо;
- проведення прес-конференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів державної влади та органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації;
- підготовка і проведення теле- і радіопередач;
- забезпечення публікацій (виступів) у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- створення архівів інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать законодавству України [84].

Розглянемо більш детально форми інформування громади, які мають право і використовують органи місцевого самоврядування. Так, відповідно

Засоби масової інформації на сьогодні, за загальним визнанням, є найефективнішим шляхом поширення інформації. Говорячи про засоби масової інформації будемо користуватися класифікацією, наведеною у ст.20 Закону України «Про інформацію», відповідно до якого друкованими засобами масової інформації є періодичні друковані видання (преса) – газети, журнали, бюлетені тощо і разові видання з визначеним тиражем, а аудіовізуальними засобами масової інформації – радіомовлення, телебачення, кіно, звукозапис, відеозапис тощо. Крім того, засоби масової інформації, залежно від їх засновників, варто поділяти на державні, комунальні та приватні [83].

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року органи місцевого самоврядування мають право засновувати або бути співзасновниками аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації в порядку, встановленому законодавством України, і в межах коштів, що виділяються з державного чи місцевих бюджетів на висвітлення їх діяльності, або за рахунок перерозподілу коштів, що виділяються на забезпечення функціонування цих органів [84].

Ефективна робота органу місцевого самоврядування із засобами масової інформації – запорука формування адекватної громадської думки про діяльність органу самоврядування, шлях до створення режиму довіри між громадянином і органом самоврядування. З іншого боку, на законодавчому рівні засоби масової інформації визначені як інструмент забезпечення відкритості та прозорості влади, тому робота – один з найвідповідальніших напрямів інформаційної діяльності органу місцевого самоврядування. Науковці та практики рекомендують інформаційним службам органів місцевого самоврядування будувати взаємовідносини із засобами масової інформації на таких принципах:

- прагнути до поліпшення стосунків із засобами масової інформації, демонструючи власну відкритість і готовність до діалогу;
- однаково рівне ставлення до всіх журналістів, без будь-якої упередженості та фаворитизму;
- надавати журналістам якісну інформацію, яка б надавала відповіді на поставлені питання, а не породжувала нові;
- не слід уникати преси, відмова від відповіді на питання, як правило, демонструє слабкість і буде неодмінно використана проти;
- надана інформація має бути правдивою, навіть якщо сказано не все;
- не може бути інформації для преси і не для преси;

– бажано не воювати із засобами масової інформації, навіть якщо вони провокують таку війну, оскільки в такому разі орган місцевого самоврядування протиставляє себе аудиторії засобів масової інформації, тобто самій громаді [26, с.25].

Одним із основних джерел інформації є телебачення. Попри те, що з 90-х років ХХ ст. засобом масової комунікації стає Інтернет, телебачення все ще залишається головним медіумом, переважаючи інші канали масової комунікації за масштабами та впливовістю. На сьогодні телебачення є частиною системи соціальних відносин людського суспільства, і виконує такі ж функції, як і інші засоби масової комунікації: допомагає поширювати інформацію, знання, культуру, виступає як інструмент пропаганди, соціального регулювання, організації людей тощо. Особливо актуальними для отримання інформації є відео-сюжети, присвячені: виступам державних та політичних діячів; журналістським оглядам з місця подій (на політичну та соціально-економічну тематику); різноманітні ток-шоу на політичну та соціально-економічну тематику; коментарі експертів, політологів тощо (найбільш цікавими є комплексні коментарі, що надаються одразу кількома експертами в одній студії). Проте необхідно враховувати, що часто аудиторія воліє бачити у якості експертів осіб, чий інтелектуальний рівень та експертиза не перевищують суттєво відповідний рівень аудиторії. Як наслідок, у вітчизняному телепросторі домінують часто штучно «розкручені» експерти, своєрідна «поп-еліта», яка обговорює теми, що перебувають далеко за межами її компетенції. Звідси головна функція телебачення інформування часто замінюється функцією протилежною езінформуванням (у тому сенсі, що інформація є поверховою, фрагментованою, іррелевантною). Поверховість телебачення як джерела аналітичної інформації обумовлена його комерційною природою та фактично відсутністю тексту, тому вся інформація сприймається «з голосу», не маючи можливості перечитати та перевірити отриману інформацію. Крім того, телебачення характеризується

низькою швидкістю сприйняття інформації порівняно з текстовими джерелами [103, с.12-13].

Найбільш дешевим та поширеним засобом масової інформації є радіостанції. На відміну від інших засоби масової інформації мають ряд переваг. По-перше, це оперативність, адже на відміну від телебачення немає потреби готувати та монтувати відео-сюжети. По-друге, радіостанції не потребують часу на пересилку великих масивів інформації, тому є мобільними. Таким чином, радіостанції фактично висвітлюють події в режимі реального часу.

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» для висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування, виступів депутатів сільських, селищних, районних, міських і обласних рад у державних друкованих засобах масової інформації, що фінансуються з місцевих бюджетів, відводиться не більше 20 відсотків газетної площі кожного номера.

Налагодження тісних, конструктивних стосунків із засобами масової інформації доречно вважати пріоритетом в діяльності органів місцевого самоврядування. З багатьох проявів взаємодії виділимо такі форми роботи із засобами масової інформації, які широко практикуються органами місцевого самоврядування для інформування громади:

- проведення періодичних індивідуальних зустрічей керівників органів місцевого самоврядування з засновниками, редакторами видань, журналістами (у тому числі, у неформальній обстановці);

- організація роботи прес-клубів при органах місцевого самоврядування;

- організація інтерв'ю з керівником чи посадовими особами органу місцевого самоврядування, підготовка публікацій про орган місцевого самоврядування;

- забезпечення присутності журналістів на заходах, організованих органом місцевого самоврядування;
- оголошення регулярних конкурсів для працівників засобів масової інформації (до прикладу, конкурс на краще висвітлення соціальних проблем);
- підготовка прес-релізів, аналітичних довідок для представників засобів масової інформації;
- організація прес-конференцій, брифінгів;
- встановлення спрощеного режиму індивідуальних зустрічей посадових осіб органів самоврядування з журналістами, іншими представниками засобів масової інформації;
- розсилка інформації, повідомлень, анонсів електронною поштою, факсом та sms [104, с.22].

Висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування у недержавних друкованих засобах масової інформації згідно із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1991 року має здійснюватися на умовах, передбачених договорами (угодами) між органом місцевого самоврядування та редакціями друкованих засобів масової інформації. У договорі про висвітлення діяльності органу місцевого самоврядування засобом масової інформації, зокрема, доцільно визначити:

- обсяг, який забезпечує засіб масової інформації для висвітлення діяльності органу місцевого самоврядування;
- порядок, форми та строки надання інформації (можна передбачити, що інформація надається на електронних носіях у файлах відповідних форматів не пізніше певного часу, обумовленого термінами верстки видання та передачі його в друк);
- перелік та обсяг інформації, що підлягає обов'язковому (першочерговому) оприлюдненню у засобах масової інформації, граничний розмір газетної площі кожного номера, що надається для її оприлюднення;

- строки оприлюднення інформації;
- представників сторін, що відповідальні за взаємодію засобів масової інформації та органу місцевого самоврядування та уповноважені вирішувати оперативні питання [80].

Серед різноманітних сучасних джерел інформації велику цінність для роботи органів місцевого самоврядування має Інтернет, що забезпечує можливість швидкого та відносно легкого доступу до великих масивів документів з різних джерел. В інформаційному плані Інтернет – це джерело інформації практично будь-якого тематичного спрямування та універсальне середовище, що поєднує більшість інформаційних ресурсів. Він є своєрідним технічним посередником з передачі інформації, а також служить інформаційним полем, у якому розвиваються як традиційні, так і модерні електронні засоби масової інформації та інші інформаційні проекти. Останнім часом намітилася тенденція до зближення різних видів сайтів Інтернету і поступового їх перетворення на універсальні портали (зокрема, у пошукових системах є стрічки новин, в електронних засобів масової інформації – можливість пошуку інформації, на сайтах інформаційних агентств – різні види сервісу тощо) [10].

Новим явищем на ринку інформації є так звані електронні засоби масової інформації, які поступово починають конкурувати з традиційними засобами масової інформації. У майбутньому, можливо, «електронна» преса навіть зуміє замінити собою «паперову», адже використання технічної специфіки Інтернету надає можливість редакторам та журналістам електронних засобів масової інформації мати оперативний зворотний зв'язок зі своїми читачами, органам місцевого самоврядування оперативно доносити поточну інформацію та мати широку аудиторію в громаді для надання аналітичних матеріалів [28].

Аналіз інформаційної діяльності органів місцевого самоврядування вказує на те, що найбільш популярними формами спілкування органів влади з громадою на сьогодні є:

- брифінги (ознайомлення громадськості з позицією владних структур з різних питань);
- презентації (урочисті зустрічі представників органів місцевого самоврядування, громадських структур із громадськістю, у тому числі із представниками преси, для ознайомлення з планами, результатами роботи тощо);
- прес-конференції (зустрічі посадових осіб місцевого самоврядування з журналістами щодо актуальних питань внутрішньої або зовнішньої політики громади);
- прес-релізи (спеціальні зведення повідомлень для преси про істотні факти в тій або іншій сфері, підготовлені інформаційними службами тощо);
- екстрені повідомлення по факсу або електронній пошті, що надходять в засоби масової інформації, недержавні аналітичні центри тощо від інформаційних служб органів місцевого самоврядування [30].

Досліджуючи основні форм спілкування органів місцевого самоврядування влади із засобами масової інформації прес-конференції та брифінги, варто визначити, що проведення зазначених заходів потребує професійного підходу до їх організації та якості наданої інформації. Зокрема, для проведення прес-конференції інформаційна служба формує пакет документів (прес-пакет) для журналістів та окремий пакет документів для учасників, які представляють орган влади. При потребі інформаційна служба готує тези (тексти) виступів для учасників прес-конференції, а також прогнозує очікувані запитання представників засобів масової інформації та готує тези відповідей на них. Головне управління державної служби України рекомендує такі складові прес-пакету:

- прес-реліз;
- факт-лист – інформація на 1 сторінку про орган самоврядування;
- інформація про учасників прес-конференції (якщо вони проводять прес-конференцію вперше) – біографічні відомості, сфера діяльності, наукові праці чи інші досягнення;

- додаткові (пояснювальні, ілюстративні) матеріали чи коментарі, які дадуть змогу журналістові намалювати повну картину події;
- графічні матеріали – таблиці, графіки, фотографії головних дійових осіб тощо;
- копії попередніх публікацій з різних видань, представницькі буклети, візитки – за наявності;
- блокнот, ручка, візитка прес-служби

Перед початком і в ході проведення прес-конференції обов'язком інформаційної служби органу місцевого самоврядування є: біля кожного з виступаючих розмістити табличку із зазначенням прізвища, ім'я, по-батькові та посади; за спинами виступаючих, за наявності, розмістити банер з назвою органу місцевого самоврядування чи іншою важливою інформацією (наприклад, адреса офіційного сайту); забезпечити прес-конференцію необхідними матеріалами та обладнанням (мікрофони, проектор, екран тощо); забезпечити реєстрацію осіб, які прийшли на прес-конференцію; забезпечити присутніх на прес-конференції представників засобів масової інформації прес-пакетами; надати необхідну довідкову інформацію журналістам; провести відео- і фотозйомку для відео- і фото звіту про проведення прес-конференції [26, с.30].

Законодавство України передбачає, що органи місцевого самоврядування у своїй діяльності наділені правом застосовувати форми безпосереднє залучення громадян до вирішення питань громади. Завдяки розвитку інформаційних технологій набувають поширення нові методи залучення громади до вирішення питань місцевого значення.

Чинне законодавство України передбачає такі основні форми безпосередньої демократії у місцевій громаді:

- вибори депутатів місцевих рад, сільських, селищних та міських голів (ст. 141 Конституції України);

- місцевий референдум, дорадче опитування громадян (ст. 69 Конституції України, ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);
- загальні збори громадян за місцем проживання (ст. 8 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);
- здійснення місцевих ініціатив (ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);
- громадські слухання (ст. 13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»);
- громадська наукова і науково-технічна експертиза рішень органів місцевого самоврядування (ст. 11 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу») [27, с.113].

В той же час, в сучасній практиці місцевого самоврядування набувають поширення інші, альтернативні вияви прямої демократії, спілкування влади та громади, серед яких:

- «прямі телефонні лінії», радіо – та телепередачі у прямому ефірі за участю посадових осіб місцевого самоврядування;
- круглі столи за участю представників місцевої влади та певних цільових аудиторій;
- фокус-групи, спрямовані на вирішення певних заздалегідь поставлених завдань (виробити алгоритм вирішення проблеми, узгодити ідеологію нормативно-правового акта тощо);
- створення дорадчих органів при органах місцевого самоврядування;
- Інтернет-конференції та Інтернет-форуми за участю місцевих посадовців [105, с.87].

Отже, трансформаційні процеси в суспільному розвитку та побудова демократичної, правової, соціально-орієнтованої держави в Україні спонукають до оновлення доктринальних засад сфери публічного управління в контексті євроінтеграційних вимог, зокрема щодо управління

інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування. Результативність управління на державному та муніципальному рівнях потребує застосування соціальних інновацій, зокрема, новітніх комунікаційних технологій публічного управління

Висновки до другого розділу

2.1 Встановлено, що в процесі реформування місцевого самоврядування активізується функціонування численних інформаційних взаємовідносин – інформаційних зв'язків і потоків, які виникають в процесі обміну інформацією між органами місцевого самоврядування та громадою. Інформаційні ресурси та інформаційні процеси постають передумовою ефективності функціонування системи місцевого самоврядування. За таких умов законодавство передбачає створення в органах місцевого самоврядування відповідних інформаційних служб задля інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності, застосування нових форм та технологій збирання, аналізу, обробляння та оперативного надання інформації про діяльність органів самоврядування у повному обсязі засобам масової інформації та місцевій громаді.

2.2 З'ясовано, що інформаційні процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві, розглядається у тісному взаємозв'язку з інформаційною діяльністю. Інформаційна діяльність являє собою сукупність дій, а саме збирання, аналіз, обробляння та надання інформації, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Інформаційна діяльність органів місцевого самоврядування буде результативною, якщо вона буде базуватися на таких принципах, як: достовірність, своєчасність, ясність, лаконічність, логічність, та переконливість.

2.3 Виявлено, що для висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування їх інформаційні служби мають право використовувати такі

форми підготовки та оприлюднення інформації: випуск і поширення бюлетенів, прес-релізів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації тощо; проведення прес-конференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації; підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення публікацій у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів місцевого самоврядування; інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать законодавству України.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

3.1 Управління інформаційними процесами в органах публічної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід

В умовах переходу України до інноваційної моделі розвитку економіки та реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС [71], якою передбачено інтегрування в європейську економіку та інформаційний простір, особливої актуальності набуває досвід Європейського Союзу та інших країн сталої демократії з цих питань.

Важливо визнати, що ефективність державного управління в зарубіжних країнах значною мірою пов'язана з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Зокрема, використання таких технологій забезпечує вільний доступ громади до інформації щодо діяльності органів публічної влади, що зміцнює їх довіру до владних структур.

Право доступу до інформації та належних документів прямо закріплене ст.ст. 11, 42 Хартії основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року – «кожний громадянин або громадянка Європейського Союзу, чи будь-яка інша фізична або юридична особа, яка проживає або має офіційне зареєстроване місцеперебування в одній з держав-членів, має право доступу до документів інституцій, органів, установ і агентств Союзу, незалежно від носія, на якому вони зафіксовані» [108].

Право на доступ до інформації, що перебуває в розпорядженні державних органів закріплено в Рекомендації Ради Європи N R (2002)2 «Про

доступ до офіційних документів» від 21 лютого 2002 року – «держави-члени повинні гарантувати кожній особі, після здійснення нею запиту, право доступу до офіційних документів, які є в розпорядженні органів державної влади. Цей принцип має застосовуватися без жодної дискримінації, у тому числі й за ознакою державної належності» [92].

Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, яку 22 липня 2000 року підписали 8 країн: Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Російська Федерація, США, Франція, Японія, встановила, що «питання подолання електронно-цифрового розриву всередині держав і між ними посіло важливе місце в національних дискусіях. Кожна людина повинна мати можливість доступу до інформаційних і комунікаційних мереж» (п. 9 Окінавської хартії). Також ці країни визначили, що «інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) є одним із найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства у ХХІ столітті. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти та роботи, а також взаємодії уряду та громадянського суспільства. ІТ швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки...» (п. 1 Окінавської хартії) [60].

Найбільш ефективним засобом взаємодії держави і суспільства в сьогодні є електронне урядування (далі – е-урядування), використання якого забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством та значно спрощує процедури отримання послуг. Процес стрімкого впровадження е-урядування в країнах Європейського Союзу (ЄС) обґрунтовується тим, що в умовах розвитку глобального інформаційного суспільства виконання державою її обов'язків, надання послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ).

Провідні дослідники сфери інформаційних технологій визнають, що існує дві моделі застосування ІКТ у процесах сучасного суспільно розвитку: «демократична» (е-демократія) та «адміністративна» (е-урядування). У

«демократичній» моделі (е-демократія) домінують комунікації знизу вгору, тобто громадяни певним чином впливають на функціонування держави та муніципалітетів, отримуючи інформацію від державних та муніципальних службовців і контролюючи відповідність пріоритетів державної та муніципальної політики власним перевагам, тобто приймають участь у прийнятті політичних, соціальних та економічних рішень. «Адміністративна» модель (е-урядування) будує відносини зверху вниз, наприклад, надання державних послуг та здійснення управлінської діяльності [61, с.39].

Країни ЄС в діяльності використовують всі форми ІКТ. Так, розвиток е-урядування визначено одним із головних пріоритетів Європейського плану дій у сфері е-урядування на 2016–2020 рр. Актуалізується також подальший розвиток електронної демократії як «форми суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоуправління шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій» [19].

В Рекомендаціях Ради Європи визначаються такі сектори е-демократії: е-парламент; е-законотворення; е-правосуддя; е-медіація (досудове вирішення спорів); е-навколишнє середовище; е-вибори, е-референдум, е-ініціативи; е-голосування; е-консультація; е-ініціативи; е-петиції; е-політичні компанії; е-опитування. Найбільша перевага електронної демократії полягає в тому, що вона забезпечує швидкий доступ до інформації, можливість комунікації громади для об'єднання та прийняття належного рішення.

Цінним для впровадження та розвитку е-урядування в Україні є використання зарубіжного досвіду, зокрема Великобританії. За результатами комплексного оцінювання розвитку е-урядування United Nations E-Government Survey 2016. E-Government In Support Of Sustainable Development від Організації Об'єднаних Націй, Великобританія у 2016 р. посіла перше місце серед 193 країн, що брали участь в оцінюванні. Тобто Великобританія є світовим лідером розвитку е-урядування в 2016 р. [97, с.3].

Оскільки Великобританія тривалий час була членом ЄС, то й розбудова інформаційного суспільства та е-урядування відбувалася згідно із загальноєвропейським законодавством з певною британською специфікою. Розбудову інфраструктури електронного уряду Великобританії було започатковано в 2000 р. з прийняттям відповідного стандарту e-GIF (e-government Interoperability Framework). Нині вона успішно триває в рамках виконання завдань GDS (Government Digital Strategy) – цифрової державної стратегії. Ця стратегія визначає те, як уряд стане цифровим «за замовчуванням», що, у першу чергу, стосується державних послуг, які повинні: створюватися вже в цифровій формі; бути простими для розуміння і зручними для отримання; передбачати альтернативні шляхи отримання для тих, хто не має змоги отримувати їх через Інтернет. Усіма процесами упровадження е-урядування у Великобританії керує спеціальний орган – Government digital services. На неелектронні послуги уряд Великобританії витрачає 4 млрд. фунтів, щорічно надаючи громадянам можливість альтернативного доступу (безпосередньо в органах влади, телефоном, поштою тощо). Та одним із завдань Стратегії є зменшення цього показника на 1,7 млрд. на рік шляхом переведення послуг в електронну форму, надання та популяризації е-послуг у населення [29, с.111].

В Австрії вільний доступ до законів забезпечує створена урядом федеральна он-лайн-система законодавчої інформації, яка дає громадянам можливість ознайомлюватися з новими законодавчими актами з моменту набрання ними чинності. З 2001 року одним із головних каналів інформаційного обміну між австрійськими органами влади та громадянами є веб-портал «Help» (<http://help.gv.at>), який надає інформацію з майже двохсот різних тем, пов'язаних з офіційними процедурами, в тому числі про необхідні документи, розміри державного мита за різні послуги, строки подання документів, он-лайн-форми та шаблони. Портальна технологія забезпечує цілодобовий інтерфейс між державними органами та громадянами. За час, що минув з відкриття порталу, він забезпечує

виконання дедалі більшої кількості різних процедур у режимі он-лайн. Контент веб-сайту розподілений на чотири головні секції, призначені для різних груп населення: фізичних осіб, бізнесменів, молоді та осіб старшого віку. Всі ці сервіси побудовані на основі єдиних критеріїв: прозорість, комплексний характер, ясність інформації та зосередження уваги на основних фактах [55, с.267].

Франція має найбільш тривалу історію побудови сервісної складової електронного уряду у всій Європі [22]. Усе почалося з мережі терміналів Minitel 1984 року, що дозволяли оплачувати рахунки, давали доступ до деяких публічних сервісів, виконували роль телефонного довідника. Всерйоз зацікавилися розробкою електронних послуг у Франції тільки 1998 року, а виробили якесь бачення і стратегію до 2004 року. Регулювальний акт у галузі електронного уряду з'явився 2005 році, а роком фактичного початку існування електронного уряду можна вважати 2008 рік. У 2014 році Франція стала першою і єдиною в світі країною, де рівень переведення публічних послуг у режим он-лайн склав 100% [114].

Естонія почала планувати рух до електронного уряду 1997 року. За основу естонці взяли розподілену систему X-Road, у якій урядові організації і приватні компанії безпосередньо взаємодіють у захищеній системі обміну даними і мають можливість використовувати наявні системи і бази даних з публічного і приватного секторів [111]. Ключовим елементом естонської системи електронного урядування була обов'язковість використання цифрової ідентифікації. Кожен громадянин Естонії отримав ідентифікаційну картку з чіпом, що дає можливість підписувати документи електронним підписом [5]. Це зумовило появу та успішне функціонування таких електронних модулів: «e-Banking» (1996), «e-Tax Board» (2000), «e-Cabinet» (2000), «m-Parking» (2000), «e-Geoportal» (2001), «e-School» (2003), «e-Ticket» (2004), «e-Police» (2005), «e-Notary» (2006), «e-Business» (2007), «e-Health» (2008), «e-Prescription» (2010), «e-Residency» (2014) [112].

В Україні Концепція розвитку електронної демократії та плану заходів щодо її реалізації, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р має за мету формування політичних, організаційних, технологічних та ідеологічних умов розвитку електронної демократії в Україні, що характеризується зростанням широкого долучення громадян до комунікації, співпраці з органами державної влади, контролю за ними, участі у виробленні політики, розвитку самоорганізації та самоврядування, а також рівнем довіри до суб'єктів владних повноважень; узгодження стандартів державної політики зазначеної сфери з міжнародними, зокрема європейськими стандартами [38]. В Україні ще не впроваджено багато інновацій, однак українські громадяни вже можуть скористатися багатьма інструментами електронної демократії [20].

Серед основних інструментів е-демократії, які увійшли в українське суспільство, варто виокремити: громадські бюджети участі, електронні петиції, відкриті дані, електронний цифровий підпис, електронні декларації, система державних закупівель Prozzorro.

Прикладом використання проектного підходу як результативної форми співпраці органів місцевого самоврядування та громади для вирішення питань благоустрою міста є проект «Громадський бюджет у місті Запоріжжі». Положення про проект, затверджене зі змінами рішенням міської ради від 28.02.2017 р. №79 з урахуванням норм Бюджетного кодексу України, визначає основні вимоги та принципи до організації, проведення та реалізації Громадського бюджетування у місті Запоріжжі. Крім того, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. надає територіальним громадам право брати участь у процесі розроблення та ухвалення рішень щодо питань місцевого значення. Громадський бюджет у місті Запоріжжі – це форма прямого волевиявлення жителів міста, що впроваджує інноваційні механізми залучення громадськості до розподілу коштів бюджету міста, яка спрямована на демократичний процес обговорення громадою окремих напрямів використання бюджетних коштів.

Міський проект «Громадський бюджет» реалізується в Запоріжжі з 2016 року. Мета даного заходу – заохочення громадян до участі в покращенні зовнішнього обліку міста Запоріжжя, умов проживання у ньому та задоволення інших потреб його мешканців, а також формування громадянського суспільства на шляху до спроможної громади та європейської якості життя. Кожен житель обласного центру має унікальну можливість запропонувати для реалізації за кошти міського бюджету свій власний проект [69, с.78].

Ключову роль у функціонуванні е-демократії в Україні відіграють сайти центральних органів влади та місцевого самоврядування, які виконують функцію інформування суспільства про діяльність органів влади, спрощують доступ громадян до відкритих даних та державних послуг. На сайті Верховної Ради України публікуються законодавчі акти після прийняття. Судова гілка влади представлена в Інтернеті Єдиним державним реєстром судових рішень. Практично всі центральні органи влади України мають свої сайти, багато з них представлені у соціальних мережах. Проте рівень інтерактивності веб-сторінок державних установ залишається різним. Але тільки інформування громадян за принципом «згори – вниз» недостатньо, для повноцінного функціонування електронної демократії. Веб-сайти органів влади мають забезпечувати ефективну взаємодію з громадянським суспільством. Перехід від одностороннього формату до справжньої комунікації між владою та суспільством нині триває [11].

На місцевому рівні електронна демократія представлена передусім сайтами місцевих рад, а також низкою спеціалізованих сервісів. Серед найбільш успішних прикладів – Контактний центр Києва 1551, «Цілодобова варта» у Вінниці, сайт «Панель міста» Львівської міської ради, віртуальна приймальня мера в Івано-Франківську тощо. Також ефективну взаємодію між громадянами та місцевою владою забезпечує портал «Відкрите місто», до якого підключені вже 50 міст в Україні [50].

Серед інноваційних практик однією з найбільш витребуваних в Україні може стати досвід модернізації процесів управління в органах місцевого самоврядування шляхом впровадження електронного документообігу. Такий підхід гармонізує відносини влади і населення відповідної території, зменшує невдоволення владою, пом'якшує протистояння завдяки конструктивному електронному діалогу всього суспільства і влади [68].

Правову основу запровадження електронного документообігу складають Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронний цифровий підпис», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності» від 28 жовтня 2004 року № 1452, «Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу» від 26 травня 2004 року № 680. Застосування електронного документообігу спочатку дозволяє швидко розміщувати рішення органів місцевого самоврядування на своїх сайтах за допомогою інтеграції систем електронного документообігу з відповідними веб-структурами, використовуючи різні технології. Потім реалізація електронного документообігу дозволяє органам влади надавати послуги в електронній формі (e-services) населенню, бізнесу та іншим комунальним чи державним установам 24 години на добу і 7 днів на тиждень і 365 днів на рік через «єдине вікно», навіть якщо вони передбачають документарну форму. Наприклад, це може відбуватися за допомогою фіксації видачі документів та зберігання їх у відповідному електронному сховищі документів. В подальшому впровадження електронного документообігу в органах місцевого самоврядування реалізується за допомогою веб-форумів, сервісів подання електронних петицій або звернень громадян тощо. На цьому етапі обговорюються проекти нормативних актів, акумулюються пропозиції, може формуватися певна чернетка документа або зведений документ з

пропозиціями. Або при перевищенні певного порогу голосів на підтримку електронної петиції може автоматично формуватися запит на підготовку відповідного рішення [34].

Отже, в контексті євроінтеграційних перетворень в Україні актуалізується питання використання зарубіжного досвіду управління інформаційними процесами в діяльності органів публічної влади.

3.2 Кадрове забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування

Формування інформаційного суспільства призводить до зміни цілей, пріоритетів і цінностей суспільного розвитку. Основою змін виступає людський потенціал. Перехідний етап розвитку сучасного українського суспільства зумовлює необхідність зміни системи державного управління, що потребує професіоналів з високим рівнем компетентності у галузі публічного управління. Процес реалізації нововведень в управлінні завжди буде пов'язаний з використанням комп'ютерної техніки й інформаційно-комунікаційних технологій як інструментарію, що забезпечує процеси у справі вдосконалення та підтримки систем управління на високому рівні ефективності.

Місьцеве самоврядування як інституція суспільного розвитку відіграє важливу роль у формуванні соціальної та політичної активності громадян, забезпеченні сприятливих умов життєдіяльності населення, підвищення його рівня і якості життя. При цьому формування професійного кадрового корпусу служби в органах місцевого самоврядування, як і державної служби, відноситься до числа найбільш значущих чинників соціально-економічного розвитку українського суспільства, передусім територіальних громад. Складність поставленого завдання визначає потребу залучення, закріплення

на службу в органах місцевого самоврядування, зокрема в інформаційні служби, висококваліфікованих управлінських кадрів, створення умов для їх професійного розвитку. Значення має не тільки рівень професіоналізму управлінських кадрів, але і певні характеристики їх самоідентифікації, дотримання етичних норм та моральних вимог [41].

Недостатньо ефективні існуючі адміністративні механізми управління сучасними викликами, підвищення рівня кадрового забезпечення розглядається як одна з найбільш значущих проблем муніципальної служби. В якості ключових причин дефіциту професійних кадрів виділяються дисфункції, тобто порушення нормативної взаємодії соціального інституту соціальним середовищем, в системі залучення, відбору та просування по службі посадових осіб місцевого самоврядування, проблеми підготовки та підвищення кваліфікації муніципальних службовців. Соціальна значущість проблеми актуалізує необхідність більш детального опрацювання питань відповідності професійних і етичних компетенцій посадових осіб місцевого самоврядування сучасним вимогам, що пред'являються до органів місцевого самоврядування [42, с.74].

На зміну застарілим принципам управління в Україні приходить нова парадигма державного управління та місцевого самоврядування, в основі якої професіоналізація кадрів, застосування інструментарію менеджменту, надання широких повноважень громадам, врахування інтересів громадськості та взаємозв'язок місцевої влади з територіальною громадою при вирішенні питань місцевого значення. Основним завданням реформування кадрової політики місцевого самоврядування є перехід від бюрократичної форми управління до гнучкої форми місцевого самоврядування, що повністю відповідає потребам українських територіальних громад та світовим тенденціям розвитку суспільства. Вирішення вказаного питання впливає на зміцнення місцевого самоврядування, яке за своєю природою спроможне збалансовувати інтереси держави та громадян, членів територіальної громади. Разом з тим, передача

повноважень на місцевий рівень за недостатнього кадрового забезпечення, відсутності управлінських навичок та невідпрацьованої правової бази місцевого самоврядування призводить до безсилля влади у здійсненні соціально-економічних функцій і забезпеченні внутрішньої безпеки [23, с.58].

Серед науковців сфери публічного управління та адміністрування, керівників Національного агентства з питань державної служби, політичних діячів, суспільних реформаторів, громадських діячів, сучасних державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування закріпилась думка, що «одним із ключових завдань адміністративної реформи є створення сучасної системи підготовки та перепідготовки управлінських кадрів, а серед основних напрямів здійснення реформи – кадрове забезпечення нової системи державного управління; наукове та інформаційне забезпечення системи державного управління, формування механізмів наукового та інформаційного моніторингу її функціонування» [95, с.140].

Вітчизняні науковці [96, с.121] теж акцентують увагу на тому, що назріла потреба у формуванні нового, вдосконаленого кадрового ресурсу органів державного управління в регіонах України; ресурсу, представленого професіоналами, що вміють професійно використовувати інформаційні ресурси та новітні інформаційні технології.

Потреба в професійних посадових особах місцевого самоврядування, які би володіли навиками використання новітніх інформаційних технологій почали виникати по мірі зростання впливу інформації на суспільне життя. Так, Комплексною програмою підготовки державних службовців ще у 2000 році було визначено цілі та завдання органів державної влади у питаннях розвитку професійного кадрового потенціалу державного управління, де серед концептуальних засад здійснення підготовки фахівців для професійної діяльності у сфері державного управління було виділено функціональну спеціалізацію підготовки фахівців інших освітніх галузей за спеціальностями, професійно спрямованими на державне управління.

Виходячи з цього, ефективним вирішення проблеми недостатньої кількості спеціалістів зі сфери інформації, інформаційних аналітиків у галузі державного управління є підготовка та залучення до служби в органах місцевого самоврядування фахівців із вищою освітою інформаційного профілю [99, с.77].

Становлення інформаційного суспільства, яке супроводжується процесами інформатизації та комп'ютеризації, вимагає від України особливої уваги до поліпшення кваліфікаційних якостей щодо інформаційного мислення та ІТ-вмінь службовців місцевого самоврядування низової та середньої ланки управління, зокрема співробітників інформаційних служб, оскільки саме вони впроваджують у життя перетворення, безпосередньо пов'язані з реформуванням суспільного життя. На думку фахівців, саме інформаційна сфера вимагатиме найбільшої кількості фахівців різного рівня професійної підготовки [303]. Адже для того, щоб державна структура управління ефективно функціонувала, передусім необхідно, щоб ефективно проводилася підготовка кадрів з інформаційної діяльності, зокрема, для сфери державного управління та місцевого самоврядування [109].

На сьогодні для успішного виконання своїх професійних обов'язків, фахівець з інформації у сфері державного управління та місцевого самоврядування повинен володіти низкою загальних та професійних компетентностей. Так, в публічному звіті Голови НАДС «Про підсумки діяльності у 2019 році» серед п'яти основних досягнень визначено:

- діджиталізація: переведення HR-процесів в електронний вигляд (HELP DESK для кандидатів, HRMIS, Career.gov.ua, Career-бот, інтеграція порталу вакансій державної служби Career.gov.ua з Work.ua та Robota.ua)
- забезпечення належних умов для професійного розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (запущено Портал управління знаннями) [91].

Передбачені зміни потребують значних інвестицій для забезпечення подальшого розвитку вказаних напрямів, належної підготовки державних

службовців та посадових осіб місцевого самоврядування реалізації для роботи з новими технологіями для надання якісних послуг громадянам. Мова йде про кадрове забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування.

Основні напрями розвитку кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування.

1. Удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації. Аналіз стану рівня підготовки службовців органів місцевого самоврядування вказує на необхідність їх подальшого навчання, перепідготовки, підвищення кваліфікації.

До основних напрямів підвищення ефективності програм навчання варто віднести такі:

- розгляд кращих практик місцевого самоврядування;
- організація взаємодії між муніципальними утвореннями, органами місцевого самоврядування з метою обміну досвідом, розширення практик співробітництва;
- конкретизація програм з урахуванням реалій діяльності конкретного органу самоврядування, його соціально-економічних проблем;
- індивідуальний підхід, підвищення рівня варіативності програм навчання, облік освітніх запитів в тій чи іншій сфері;
- подолання вузької теоретичної спрямованості програм навчання.

Різноманітність утворень місцевого самоврядування, специфіка проблем територіального розвитку виключають уніфікований підхід до організації підготовки управлінських кадрів. У сучасних соціально-економічних умовах найбільш затребувані не універсальні теорії державного і муніципального управління, а практико-орієнтоване навчання, засноване на глибокому знанні і дослідженні специфічних проблем конкретного органу самоврядування.

2. Формування етичних норм сучасних муніципальних службовців. Найбільш значущим вектором соціокультурних інституційних змін

муніципальної служби має стати подолання корупції, причини якої криються не тільки в економічних і правових проблемах, а й у професійній деформації працівників органів врядування.

Запобігання та виключення корупції, високий рівень відповідальності і пріоритети громадських інтересів в діяльності посадових осіб місцевого самоврядування є пріоритетними детермінантами модернізації кадрової політики місцевого самоврядування.

3. Підвищення престижу муніципальної служби. Через відсутність преференцій і високу соціальну відповідальність за результати вирішення професійних завдань єдиним мотиватором надходження на муніципальну службу може бути активна громадянська позиція, прагнення внести посильний внесок у соціально-економічний розвиток територіальної громади. Виключення з цього контексту цілеспрямованої роботи по формуванню позитивного іміджу органів місцевої влади та престижності муніципальної служби в цілому в поєднанні з високим рівнем стресу і вимог до результатів професійної діяльності працівників, призводить до виникнення професійних деформацій і зниження ціннісних установок.

З метою підвищення престижу муніципальної служби можливо вжиття заходів, комплексне відображення яких повинне бути здійснено у відповідній програмі. Розробка програм процесів підвищення престижу муніципальної служби має відображати ряд напрямків, центральне з яких відводиться підвищенню громадянської активності на місцях. Вирішення даного питання можливо шляхом проведення роз'яснювальних заходів, які висвітлюють специфіку даного виду служби, повноважень, відповідальності, коло питань, що вирішуються муніципальними службовцями та ін. Заходи комунікативної спрямованості повинні охоплювати різні види засобів масової інформації, реалізовуватися у формі соціальної реклами та зустрічей з населенням громади.

Як вже було зазначено, в Україні продовжується процес децентралізації, розбудови інституту місцевого самоврядування, зокрема

становлення територіальних громад. Серед основних проблем кадрового забезпечення об'єднаних територіальних громад доцільно відзначити такі:

– рівень професіоналізму посадових осіб часто не є визначальним чинником у їх службовій кар'єрі, оскільки на роботу в органах місцевого самоврядування можуть впливати чинники політичної кон'юнктури, внаслідок чого її розглядають не як служіння територіальній громаді, а як сервіс для політиків, як допоміжний інструмент проведення лінії конкретних людей, що зайняли посади внаслідок виборів. Тому особиста відданість стає критерієм «професійної» придатності людини при розгляді питання її призначення на посаду. На службове просування лише незначною мірою впливає спеціальна освіта та стаж. Немає чіткої і зрозумілої системи критеріїв просування службовими щаблями;

– унаслідок неналежного матеріального забезпечення місцевого самоврядування відбувається відтік професійних кадрів. Різниця в розмірах заробітної плати посадових осіб місцевого самоврядування і працівників недержавного сектору не дає змоги залучити найбільш кваліфікованих спеціалістів на роботу в органи публічного управління, що призводить до відпливу підготовлених кадрів. При цьому не спрацьовує навіть чинник стабільності, що завжди був привабливою рисою не лише вітчизняної публічної служби, а й публічної служби в зарубіжних країнах [25, с.20];

– місцеве самоврядування є залежним від політичних впливів. Не має чіткого механізму захисту посадових осіб місцевого самоврядування від політичних впливів. Не можна допускати ситуації, коли зі зміною політичного керівництва змінюється кадровий склад.

Ці проблеми є перепонами, які заважають динамічному розвитку об'єднаних територіальних громад. Для їх вирішення доцільно здійснити такі заходи:

- запровадження стратегічного планування розвитку територіальних громад із застосуванням SWOT-аналізу, засобами якого упорядковуються (компонуються і структуруються) знання про поточну ситуацію і її тенденції;
- аналіз процесів планування, відбору, наймання, розміщення, навчання, підвищення кваліфікації, оцінки виконання роботи, кар'єрного просування працівників;
- визначення шляхів створення належних умов праці, безпеки і здоров'я;
- вдосконалення політики оплати праці (методів і стандартів оплати праці, компенсацій, допомог і пільг);
- проведення політики трудових відносин, дисципліни, оцінки дій персоналу, формальних і неформальних зв'язків;
- розробка і впровадження програм по залученню кваліфікованого персоналу в органи територіальних громад.

При проведенні кадрової роботи є можливість виникнення певних ризиків через існуючі загальнодержавні проблеми, а саме:

- демографічна ситуація у територіальних громадах є нестабільна через старіння населення та зменшення кількості молоді (відповідно і потенційних кадрів);
- незнання працівниками правових норм та законодавства (швидке прийняття поправок та змін у законодавчі акти);
- відсутність чіткого розуміння працівниками розподілу повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування (конфлікт компетентностей) в умовах децентралізації влади;
- недостатньо зручні графіки навчання, підвищення кваліфікації, дистанційного навчання діючих працівників.

Для вирішення зазначених завдань щодо кадрового забезпечення об'єднаних територіальних громад доцільно:

- створення центрів надання адміністративних послуг при об'єднаних територіальних громадах, що вирішить проблему наближення послуг до кінцевого споживача;
- розширення співпраці з закладами вищої освіти для залучення перспективних осіб для подальшого конкурсного відбору кваліфікованих кадрів для роботи в органах місцевого самоврядування;
- покращення фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад для заохочення посадових осіб до результативної роботи, навчання та підвищення кваліфікації;
- створення відкритої бази даних «Вакансії об'єднаних територіальних громад».

Отже, належна кадрова політика органів місцевого самоврядування здатна забезпечити соціально-економічний розвиток територій та підвищення якості надання населенню публічних послуг.

3.3 Основні напрями вдосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства

Сучасний стан інформатизації органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні у цілому свідчить про позитивні зміни щодо забезпечення діяльності органів публічного управління в умовах становлення інформаційного суспільства. Так, органи публічної влади оснащуються обчислювальною технікою та базовим програмним забезпеченням, розвивається телекомунікаційна інфраструктура, що здатна підтримувати міжсуб'єктну електронну взаємодію на різних рівнях електронного урядування, упроваджуються системи електронного

документообігу, більшість державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування мають навички застосування інформаційних технологій.

На сьогодні рівень інформаційної діяльності органів місцевого самоврядування потребує подальшого розвитку, що зумовлено низкою факторів, зокрема:

- невпорядкованістю інформаційних відносин, що простежуються у взаєминах органів державної влади та органів місцевого самоврядування при організації інформаційної взаємодії;

- відсутністю локальної мережі між органами місцевого самоврядування, місцевими органами державної виконавчої влади України, єдиного інформаційно-телекомунікаційного вузла обміну і обробки інформації;

- недостатнім оснащенням місцевих органів влади програмно-технічними засобами та нераціональним їх використанням, недостатньо високим рівнем фахівців з інформаційно-комп'ютерного забезпечення у районних структурах місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

- відсутністю належної аналітичної бази, систематизованого і вичерпного інформаційного фонду з потужним довідковим апаратом, мереж телекомунікацій, що дають змогу використовувати фонди зовнішніх організацій [12, с.390].

Разом з тим, необхідно назвати також кілька перспективних напрямів, які необхідно розвивати в контексті регіональної програми інформатизації та окремих проектів у цій сфері:

- подолання технічних та соціальних складових комплексної проблеми «цифрової нерівності» між жителями міських і сільських поселень шляхом стимулювання надання відповідних послуг провайдерами, та організації навчання та інформування населення (особливо в сільській місцевості);

- удосконалення роботи з базами даних, створених органами публічної влади, що полягає у розширенні можливостей законного доступу до них з

метою задоволення інформаційних потреб органів публічної влади та громадян, надання адміністративних та інших послуг, більш досконалого інформаційного забезпечення управлінської діяльності;

- модернізація інформаційно-комунікаційного забезпечення та матеріально-технічної бази органів публічної влади на місцевому рівні;

- удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо використання ними сучасних інформаційних технологій, що передбачає цілеспрямоване навчання (підвищення кваліфікації) різних груп фахівців [43].

Досліджуючи шляхи удосконалення інформаційного забезпечення при реалізації політики відкритості влади, Р. Коваль пропонує наступне. По-перше, необхідність нормативно-правового забезпечення, згідно якого функціонує державний апарат. У сучасному інформаційному законодавстві існує ряд недоліків, а саме: відсутність чіткої ієрархічної єдності законів; велика кількість законів та підзаконних нормативних актів, нові правові акти в сфері суспільних відносин часто концептуально не узгоджені з раніше прийнятими, що призводить до правового хаосу. По-друге, існування дієвих і конкретних механізмів реалізації прав доступу громадян до інформації про діяльність державної влади. Однією із основних проблем у цій сфері є часткове відтворення у середовищі державних службовців історичних традицій закритості влади, культури секретності, відсутності усвідомлення необхідності налагодження та підтримання конструктивного діалогу з громадськістю. По-третє, складнішою та суперечливою залишається проблема питання розуміння відкритості влади не тільки серед державних службовців, так і у суспільства в цілому. Створення найкращого законодавства не дозволить забезпечити відкритості, поки не відбудеться певних змін у масовій свідомості не тільки державних службовців, а взагалі в суспільстві в цілому. Важливим інструментом забезпечення відкритості влади є засоби масової інформації, які є посередником між державою та суспільством і здійснюють значний вплив на ефективність комунікації

держава-суспільство. Від якості функціонування засобами масової інформації значним чином залежить реальний рівень відкритості влади. Необхідно наголосити, що забезпечення інформаційної відкритості державної влади є двостороннім процесом. З одного боку, є існування суспільного запиту на отримання об'єктивної та вичерпної інформації про діяльність владних органів, активна позиція громадянського суспільства по відношенню до державної влади. З іншого боку, рівень відкритості визначається реальною діяльністю конкретних органів державної влади. Актуальним на сьогодні є забезпечення інформаційної діяльності в органах місцевого самоврядування, особливо завдяки створенню інформаційно-аналітичних центрів, що будуть націлені на опрацювання та аналіз інформації, прогнозування подальшого розвитку подій в територіальній громаді [35].

Розглядаючи роботу відповідних інформаційних служб органів місцевого самоврядування щодо управління інформаційними потоками уявляється можливим запропонувати наступні рекомендації для удосконалення даного напрямку діяльності самоврядування.

Закономірно, що спеціалізуючись на зв'язках із зовнішнім (громадським) середовищем, інформаційний підрозділ значною мірою працює із різними інформаційними ресурсами, зокрема інформаційними матеріалами засобів масової інформації, громадських організацій та інституцій. Водночас помилково думати, що інформаційний підрозділ – це лише підрозділ вивчення зворотних зв'язків.

Один із основних видів інформаційної роботи – ретрансляція посилів, інформації органу самоврядування, його посадових осіб, інформування про ініціативи органу, про розробки, які ведуться в органі тощо. З огляду на це, є необхідність ефективної комунікації всередині апарату органу місцевого самоврядування, суб'єктом якої є інформаційна служба. У цьому контексті є доцільним ухвалення Радою відповідного Положення (як варіант, розпорядження міського голови), яким необхідно передбачити періодичне

(щоденне, щотижневе, за потребою) надання інформації до інформаційно-комунікативного підрозділу про діяльність інших структурних підрозділів апарату органу місцевого самоврядування. Крім того, є доцільним у кожному підрозділі апарату визначати відповідальну посадову особу, яка б оперативно надавала потрібну інформацію на запит інформаційно-комунікативного підрозділу. Доцільно також передбачити обов'язковість присутності представників інформаційно-комунікативних підрозділів на засіданнях, нарадах, які проводяться в органі місцевого самоврядування. Як варіант, можна запропонувати такий порядок взаємодії підрозділів апарату в інформаційній сфері:

- підрозділи апарату за власною ініціативою можуть подавати свої пропозиції до інформаційно-комунікативного підрозділу щодо реагування на можливі суспільно значимі ризики;

- підрозділи апарату щодня до 12 години подають до інформаційно-комунікативного підрозділу необхідні інформаційні матеріали, які стосуються безпосередньої роботи підрозділу над значимими для членів територіальної громади проектами актів органів місцевого самоврядування, іншими документами, ініціативами;

- підрозділи апарату на вимогу керівника інформаційно-комунікативного підрозділу зобов'язані негайно або у термін, що не перевищує 2 (двох) годин, надавати інформацію, відповідно до компетенції підрозділу;

- у випадку, якщо йдеться про надання опрацьованої (аналітичної) інформації, термін встановлюється керівником інформаційного підрозділу за погодженням із керівником підрозділу – виконавцем роботи. Всі службові конфлікти щодо взаємодії підрозділів апарату в інформаційній сфері вирішуються в оперативному порядку керівником апарату або головою органу місцевої влади. Інформація структурних підрозділів апарату, а також пропозиції до інформаційного реагування органу місцевого самоврядування, подається до інформаційного підрозділу у формі службової записки

відповідно до затвердженої в органі форми. У випадку, якщо інформація надійшла неповною, неналежно опрацьованою, якщо вона містить недоліки регулятивного спрямування, керівник інформаційного підрозділу в усній або письмовій формі повідомляє про це керівника органу – виконавця або посадову особу-виконавця з вимогою вдосконалити документ. При цьому, відсутність реагування на зауваження є підставою для подання доповідної записки на ім'я керівника органу влади;

– під час роботи над створенням певного інформаційного продукту інформаційно-комунікативний підрозділ може ініціювати створення комісій, експертних та консультативних робочих груп за участю представників інформаційного та інших підрозділів;

– у випадку, якщо при проведенні прес-конференцій, брифінгів в органі місцевого самоврядування беруть участь фахівці структурних підрозділів апарату, керівник інформаційного підрозділу має право давати вказівки щодо форми і змісту висвітлення тих чи інших питань, що стосуються теми прес-конференції (брифінгу) [32].

Отже, що діяльність інформаційних підрозділів є видом управлінської діяльності, яка складається з моніторингу інформації, встановлення тенденцій суспільного розвитку, виявлення сфер інтересів громади, підготовки пропозицій до реагування місцевої влади на суспільні виклики, інформаційно-аналітичний супровід її рішень (прогнозування, планування, підготовка до прийняття), оцінки ризиків та здійснення відповідного методологічного забезпечення.

З урахуванням відсутності єдиного оптимального підходу до формування інформаційних підрозділів органів місцевого самоврядування, запропоновано рекомендації щодо їх структурної побудови, а саме:

а) у підрозділі доцільно інтегрувати інформаційну, аналітичну (інформаційно-аналітичну) та комунікативну діяльність (зв'язки з громадськістю), що пов'язано із взаємодією з таким специфічним громадським інститутом, як засобами масової інформації;

б) інформаційно-аналітична діяльність щодо процесів зовнішнього середовища (тобто всіх явищ і подій життя громади чи адміністративно-територіальної одиниці) в розрізі структурних одиниць (відділ, сектор, посадова особа) повинна поділятися за функціональним принципом – на моніторингову, аналітичну, інформаційну (робота з різними джерелами інформації та її поширенням). Функціональні повноваження із зв'язків з громадськістю доцільно поділяти за об'єктами. На структурні одиниці мають покладатися функції зв'язків з громадськими організаціями, іншими інститутами громадянського суспільства;

в) необхідно звернути увагу на забезпечення якісного кадрового добору посадових осіб інформаційних підрозділів, насамперед їх керівників, якими повинні бути люди впізнавані і авторитетні у журналістському середовищі, професійно підготовлені. Професіоналізм керівника підрозділу – це наявність профільної освіти (бажано державно-управлінської, журналістської, політологічної, юридичної), досвіду роботи, компетенцій із написання інформаційних і аналітичних матеріалів, володіння базовими знаннями у бюджетному процесі, земельному законодавстві, наявність добрих управлінських (менеджерських) навиків тощо. Є поширеною практика призначення на ці посади публічних (популярних) осіб громади, що, на нашу думку, є помилкою, оскільки такий керівник підрозділу не повинен «конкурувати» з керівниками органів місцевого самоврядування.

Висновки до розділу 3

3.1 Встановлено, що в умовах переходу України до інноваційної моделі розвитку економіки та реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, якою передбачено інтегрування в європейську економіку та інформаційний простір, особливої актуальності набуває досвід Європейського Союзу та інших країн сталої демократії з цих питань. З'ясовано, що ефективність державного управління в зарубіжних країнах

значною мірою пов'язана з ефективним управлінням інформаційними процесами діалогової взаємодії з громадськістю. Зокрема, використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує вільний доступ громади до інформації щодо діяльності органів публічної влади, що зміцнює їх довіру до владних структур.

3.2 Розглянуто та встановлено, що реформування Української держави в умовах інформаційного суспільства потребує модернізації державного управління на основі впровадження стандартів належного врядування не на рівні держави, так і на місцевому рівні. Модернізаційні процеси потребують професіоналів з високим рівнем компетентності у галузі публічного управління та інформаційно-комунікативних технологій. Формування професійного кадрового корпусу інформаційних служб в органах місцевого самоврядування, відноситься до числа найбільш значущих чинників соціально-економічного розвитку українського суспільства, передусім територіальних громад.

3.3 Досліджено проблематику напрямів удосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства та запропоновано: актуалізувати структурну побудову інформаційних служб органів місцевого самоврядування на основі інтеграції інформаційної, аналітичної (інформаційно-аналітичну) та комунікативної діяльності; вдосконалити взаємодію інформаційних служб з іншими структурними підрозділами органів місцевого самоврядування щодо надання інформації; створити умови для забезпечення якісного кадрового добору посадових осіб інформаційних підрозділів органів місцевого самоврядування; створити сучасну матеріально-технічну основу для діяльності органів місцевого самоврядування, передусім інформаційних служб, для запровадження електронного документообігу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження, виконане на основі аналізу інформаційних процесів в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства, узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду, осмислення наукових праць з різних галузей науки, дало змогу визначити науково-теоретичних положень управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення. Основні результати дослідження полягають у такому.

1. Встановлено стан та напрями реформування місцевого самоврядування в Україні з урахуванням європейських принципів і стандартів. Вироблення єдиної концепції місцевого самоврядування в Україні та її системна конституційно-правова регламентація можливі лише за умови збалансованого поєднання кращих практик функціонування цього інституту в демократичних державах Європи, а також виконання взятих Україною зобов'язань щодо реалізації положень Європейської хартії місцевого самоврядування в повному обсязі та з урахуванням вітчизняних традицій державно-правового розвитку. В основу перетворень мають бути покладені принципи: невід'ємних прав людини, демократії, субсидіарності, бюджетного вирівнювання, наближення влади до народу, повноти і виключності повноважень. Якісні перетворення щодо місцевого самоврядування потребують інформування про них територіальній громаді.

2. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження теоретичних засад управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства. В сучасних умовах все більший інтерес суспільства привертають питання розуміння та значення інформації, інформаційних процесів та управління ними.

Інформація сьогодні є однією із головних цінностей цивілізації і отримує статус домінанти. Інформація, як феномен багатofункціональний, створюється і застосовується у всіх сферах діяльності і забезпечує виконання різноманітних функцій і завдань, що покладаються на органи місцевого самоврядування. Інформаційні процеси у сфері державного управління, зокрема, у сфері діяльності органів місцевого самоврядування, являють собою процеси пошуку, збору, переробки та подання інформації громадянам, юридичним особам, органам державної влади у формі, передбаченій нормами права, і придатній для її використання.

3. Розкрито та проаналізовано стан нормативно-правового забезпечення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства. Обов'язок органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність, надавати інформацію про результати діяльності та перспективи розвитку територіальної громади передбачено чинним законодавством України, а саме: Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року, Законом України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року, Законом України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року, Законом України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, Закон України «Про звернення громадян» від 28 лютого 1995 року та ін. Актуальною та важливою є пропозиція про розробку та прийняття Кодексу місцевого самоврядування, який би поряд з іншими важливими питаннями регламентував питання упорядкування інформаційних процесів в органах місцевого самоврядування.

4. Визначено, що в процесі реформування місцевого самоврядування активізується функціонування численних інформаційних взаємовідносин – інформаційних зв'язків і потоків, які виникають в процесі обміну інформацією між органами місцевого самоврядування та громадою.

Інформаційні ресурси та інформаційні процеси постають передумовою ефективності функціонування системи місцевого самоврядування. За таких умов законодавство передбачає створення в органах місцевого самоврядування відповідних інформаційних служб задля інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності, застосування нових форм та технологій збирання, аналізу, оброблення та оперативного надання інформації про діяльність органів самоврядування у повному обсязі засобам масової інформації та місцевій громаді. Структура інформаційних служб повинна бути сформована таким чином, щоб було можливим виконання покладених на неї функцій: інформаційної, аналітичної та комунікативної.

5. З'ясовано, що інформаційні процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві, розглядається у тісному взаємозв'язку з інформаційною діяльністю. Інформаційна діяльність являє собою сукупність дій, а саме збирання, аналіз, оброблення та надання інформації, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Інформаційна діяльність органів місцевого самоврядування буде результативною, якщо вона буде базуватися на таких принципах, як: достовірність, своєчасність, ясність, лаконічність, логічність, та переконливість.

Основними з головних принципів організації інформаційних систем є: забезпечення однократності введення інформації, а також колективного і багаторазового її використання; мінімізація дублювання задач обробки інформації шляхом визначення підсистеми, відповідальної за її реалізацію і забезпечення всіх споживачів інших підсистем; уніфікація і стандартизація механізмів інформаційної взаємодії в однотипних функціональних блоках систем одного ієрархічного рівня; організація інформаційного забезпечення і взаємодії на основі формування єдиної системи інформаційних ресурсів і використання єдиної системи інформаційно-телекомунікаційної взаємодії; розвиток у часі, динамічність системи.

6. Встановлено, що для висвітлення діяльності органів місцевого самоврядування інформаційні служби використовують такі форми підготовки та оприлюднення інформації: випуск і поширення бюлетенів, прес-релізів, оглядів, інформаційних збірників, експрес-інформації тощо; проведення прес-конференцій, брифінгів, організація інтерв'ю з керівниками органів місцевого самоврядування для працівників вітчизняних і зарубіжних засобів масової інформації; підготовка і проведення теле- і радіопередач; забезпечення публікацій у засобах масової інформації керівників або інших відповідальних працівників органів місцевого самоврядування; інші форми поширення офіційної інформації, що не суперечать законодавству України.

В сучасній практиці місцевого самоврядування набувають поширення нові альтернативні вияви прямої демократії, спілкування влади та громади, серед яких: «прямі телефонні лінії», радіо – та телепередачі у прямому ефірі за участю посадових осіб місцевого самоврядування; круглі столи за участю представників місцевої влади та певних цільових аудиторій; фокус-групи, спрямовані на вирішення певних заздалегідь поставлених завдань (виробити алгоритм вирішення проблеми, узгодити ідеологію нормативно-правового акта тощо); створення дорадчих органів при органах місцевого самоврядування; Інтернет-конференції та Інтернет-форуми за участю місцевих посадовців.

7. Узагальнено зарубіжний та вітчизняний досвід управління інформаційними процесами в органах публічної влади в умовах інформаційного суспільства. Встановлено, що в умовах переходу України до інноваційної моделі розвитку економіки та реалізації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, якою передбачено інтегрування в європейську економіку та інформаційний простір, особливої актуальності набуває досвід Європейського Союзу та інших країн сталої демократії з цих питань. З'ясовано, що ефективність державного управління в зарубіжних країнах значною мірою пов'язана з ефективним управлінням інформаційними процесами діалогової взаємодії з громадськістю. Зокрема, використання

інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує вільний доступ громади до інформації щодо діяльності органів публічної влади, що зміцнює їх довіру до владних структур.

8. Виявлено проблемні аспекти кадрового забезпечення служб інформаційного супроводу діяльності органів місцевого самоврядування. Встановлено, що реформування Української держави в умовах інформаційного суспільства потребує модернізації державного управління на основі впровадження стандартів належного врядування як на рівні держави, так і на місцевому рівні. Модернізаційні процеси потребують професіоналів з високим рівнем компетентності у галузі публічного управління та інформаційно-комунікативних технологій. Формування професійного кадрового корпусу інформаційних служб в органах місцевого самоврядування є одним із найбільш значущих чинників соціально-економічного розвитку українського суспільства, передусім територіальних громад.

9. Досліджено проблематику напрямів удосконалення управління інформаційними процесами в органах місцевого самоврядування в умовах інформаційного суспільства та запропоновано:

актуалізувати структурну побудову інформаційних служб органів місцевого самоврядування на основі інтеграції інформаційної, аналітичної (інформаційно-аналітичну) та комунікативної діяльності;

вдосконалити взаємодію інформаційних служб з іншими структурними підрозділами органів місцевого самоврядування щодо надання інформації;

створити умови для забезпечення якісного кадрового добору посадових осіб інформаційних підрозділів органів місцевого самоврядування;

створити сучасну матеріально-технічну основу для діяльності органів місцевого самоврядування, передусім інформаційних служб, для запровадження електронного документообігу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арабаджиєв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Особливості розвитку сучасного інформаційного суспільства в Україні в умовах політичної конфліктності. *The 2 nd International scientific and practical conference “Scientific achievements of modern society” (October 9-11, 2019) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2019. (537 p.), p. 74-79.*
2. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: Ун-т внутрішніх справ, 2000. 386 с.
3. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: [учебник]. М.: Изд-во "Омега-Л", 2010. 525 с.
4. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / відп. ред. М. О. Баймуратов. К. : Видавництво «Юридична думка», 2010. 656 с.
5. Бершидський Л. Естонський електронний уряд, як приклад для наслідування. URL:<https://hvylya.net/analytics/tech/estonskiy-elektronniy-uryad-yak-priklad-dlya-nasliduvannya.html>
6. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: Навч. посіб. К.: Університет «Україна», 2014. 417 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 504 с.
8. Волошина Я. Місцеве самоврядування: теорії походження та їх реалізація. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №3. С.117-122.
9. Воронкова В. Г. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? *Гуманітарний вісник ЗДА*. 2015. Вип. № 60. С. 13–24.
10. Воронкова В.Г. Формування цифрових цінностей цифрового суспільства та суспільства четвертої промислової революції. *«Освіта як чинник*

формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 27- 28 листопада 2019 року Запоріжжя: ЗНУ. 2019. с.33.

11. Воронкова В. Г. Становлення інформаційного суспільства як цивілізаційної парадигми розвитку сучасної України за доби глобалізації: теоретико-методологічні та праксеологічні виміри: монографія; Запоріз. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 270 с.
12. Воронкова В.Г., Максименюк М.Ю., Нікітенко В.О., Муц Луай Файсал. Публічне адміністрування у проблемному полі викликів інформаційного суспільства: теоретико-методологічні виміри: колективна монографія. Час вибору: виклики інформаційної епохи: За заг. ред. О.А. Івакіна, Д. В. Яковлева. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 472 с., 386-404.
13. Гладій В. І. Реформування системи місцевого самоврядування: досвід Вишеградської групи. *Грані*. 2015. № 12(1). С. 57-63. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_12\(1\)__12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_12(1)__12)
14. Глипка А. О. Функції місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи України. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С.180-189.
15. Гуцал К. А. Концепція розвитку інформаційного суспільства в умовах глобалізації. *Держава та регіони*. 2010. № 4. С. 89– 91.
16. Децентралізація в Україні: досягнення, надії і побоювання. Український незалежний центр політичних досліджень. К.: 2017. 32 с.
17. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. Національний інститут стратегічних досліджень. К.: 2019. 115 с.
18. Дробуш І. В. Функції представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: атореф. дис. канд. юрид. Наук.К. : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2002. 14 с.

19. Електронна демократія. Біла книга державної політики. URL: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/02/Elektronna-demokratiya.pdf>
20. Електронна демократія в Україні: інструменти та методи. Ресурсний центр ГУРТ. URL: <https://gurt.org.ua/articles/44096/>
21. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; К. : НАДУ, 2011. Т. 5 Територіальне управління/наук.-ред. Колегія: О.Ю.Амосов (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та ін. 2011. 408 с.
22. Электронное правительство Франции. URL: <http://open.gov.ru/events/5511751/>
23. Зайцева І. Удосконалення кадрового забезпечення місцевого самоврядування шляхом використання статутів територіальних громад. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2010. № 4. С. 58-64.
24. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посібн. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 336 с.
25. Інституційне забезпечення кадрової політики у публічному управлінні: місія, роль та місце Національної академії державного управління при Президентові України: наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, А. І. Семенченко, Ю. П. Сурмін [та ін.]; за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2015. 160 с.
26. Інформаційна відкритість органів місцевого самоврядування. Посібник для муніципальних посадовців. Івано-Франківськ: ГО «Агентство з розвитку приватної ініціативи», 2009. 96 с.
27. Капітаненко Н.П. Технології публічного врядування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Капітаненко Н.П. Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА. 2018. 200 с.
28. Капітаненко Н.П., Слюта Л.О. Гарантії реалізації права на доступ до публічної інформації. *Економіка та менеджмент у період цифрової*

- трансформації бізнесу, суспільства і держави: Матеріали ювілейної міжнародної науково-практичної internet-конференції ФЕМ Інженерного інституту ЗНУ, 28-29 травня 2020 року. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2020.*
29. Капітаненко Н.П., Воронкова В.Г. Впровадження електронного урядування: досвід Великобританії. *Формування концепції цифровізації як чинник розвитку креативності особистості та її вплив на розвиток людського й соціального капіталу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 26-27 листопада 2020 року. Ред.-упорядник: д.філософ. н., проф., В. Г. Воронкова. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. 284 с. с.110-113.*
 30. Карпенко О. В. Функціонально-технологічні механізми інформаційно-аналітичного забезпечення органів державного управління: дис. канд. наук з держ. упр. К., 2010. 256 с.
 31. Карпенко О.В. Сучасні умови, вимоги та засоби інформаційно-аналітичного забезпечення публічного врядування // *Демократичні стандарти професійного навчання та діяльності публічних службовців: теорія, практика: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (22 берез. 2007 р.): У2 ч. - Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2007. Ч. 2. С. 434-437.*
 32. Карпенко О., Дуда А. Інформаційно-комунікативна діяльність виконавчих органів місцевих рад в Україні. *Ефективність державного управління. 2017. Вип. 4. С. 133–140.*
 33. Касинюк Л. А. Досвід та проблеми реформування місцевого самоврядування в Україні: філософсько-правовий аспект. *Гуманітарний часопис. 2016. № 3. С. 48–55.*
 34. Ключевський В.І. Концептуальні засади організації електронного документообігу в місцевих органах влади. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету / голов. ред. проф. Лопушинський І.П. 2013. № 2. URL: <http://www.srbss-nbuiv.ua/>*

35. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. праць. 2006. Вип. 1 (13). С. 223 – 226
36. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
37. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
38. Концепція розвитку електронної демократії та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL:
39. Конотопов П.Ю., Курносів Ю.В. Аналітика: методологія, технологія і організація інформаційно-аналітичної роботи М.: РУСАКИ, 2004. 512 с.
40. Копылов В.А. Информационное право: Учебник. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2003. 512 с.
41. Кравченко Т. А. Інноваційні демократичні інструменти реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні в Україні/ *Публічне адміністрування: теорія та практика* : зб. наук. пр. / редкол. : С.М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. Вип. 2(14). URL: [http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02\(14\)/index.html](http://dridu.dp.ua/zbirnik/2015-02(14)/index.html)
42. Кравченко Т. А. Інституційне забезпечення безпосередньої участі громадян України у місцевому самоврядуванні/ *Аспекти публічного управління / Дніпропетров. регіонал. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Дніпропетровськ: № 10 (24). 2015. С. 72–82.*
43. Кравченко Т. А. Реалізація принципу гласності в системі місцевого самоврядування в Україні. *Право та державне управління*. 2017. № 4 (29) том 2. С. 146-151.

44. Кристальный Б., Нестеров Ю. Информационное общество, информационная политика, правовая информационная защита. Информационное общество. 1997. № 1. С. 9– 12.
45. Куйбіда В. С. Формування дієздатних територіальних громад. К. : ІКЦ «Легальний статус», 2010. 138 с.
46. Куйбіда В. С. Муніципальне управління: аспект інформатизації. К. : Знання, 2004. 357 с.
47. Кулицький С. П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: навч. посібн. Кив : МАУП, 2002. 224 с.
48. Любченко П. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства: монографія. Х.: Одісей, 2006. 352 с.
49. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : монографія . Х.: Право, 2008. 287 с.
50. Махначова Н. Е-демократія як інструмент розвитку громадянського суспільства та ефективного партнерства в публічній сфері. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/25.pdf
51. Мельтюхова Н. М. Управління. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : Вид-во НАДУ, 2010.
52. Менеджмент організацій і адміністрування: Навчальний посібник для підготовки до державного іспиту на ступінь магістра зі спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)»/під ред. С.К. Харічкова, Г.А.Дорошук. Одеса, 2015. 400 с
53. Методичний посібник по роботі з громадськістю у лісовому господарстві Л.Таллерт, Л.Полякова. К.: Держ. ком. лісового господарства, 2007. 177 с.
54. Мех О.В. Служби із зв'язків з громадськістю в органах виконавчої і законодавчої влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі

- розвитку України: Дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Ін-т журналістики. К., 2003. 171 с.
55. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством. К.: Фенікс, 2011. 336 с.
56. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2014. 128 с.
57. Мордвінов О. Г. Становлення місцевого самоврядування: зарубіжний досвід і українська практика. Держава та регіони. Сер. «Державне управління». Запоріжжя, 2011. №2. с. 45-48.
58. Мороз В. М. Діалектика зв'язку змісту категорій «управління» та «менеджмент» у межах науки «Державне управління». *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління.* 2014. Вип. 1. С. 34-44.
59. Мороз Н.С. Сутність інформації в контексті загальних принципів інформаційної безпеки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2016. № 845. С. 137-142, с.139-140.
60. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_163#Text
61. Окуньовська Ю. В. Вплив е-демократії на суспільний розвиток України. Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи. 2019. С.38-40.
62. Офіційний веб-сайт Запорізької міської влади. URL: <https://zp.gov.ua/uk/page/struktura-zaporizkoi-miskoi-vladi>
63. Пархоменко О. В. Інформаційно-знаннєве суспільство: проблеми, особливості. *Науково-технічна інформація.* 2010. № 1. С. 3-6.
64. Петришина М.О., Петришин О.О. Теоретико-правові засади місцевого самоврядування: аналіз зарубіжного досвіду. Х.: Оберіг, 2013. 104 с.

65. Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико-правовий та порівняльний аналіз: монографія. Х.: Право, 2014. 192 с.
66. План заходів Уряду з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 рр. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 77-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2019-%D1%80#Text>
67. Положення про управління внутрішньої політики, преси та інформації Запорізької міської ради, затверджене Рішенням міської ради від 18.02.2011 р. № 56. URL: <https://zp.gov.ua/uk/organizations/item/83/upravlinnya-vnutrishnoi-politiki-presi-ta-informacii-zaporizkoi-miskoi-radi>
68. Попов С.А. Інноваційний розвиток системи органів публічної влади: стратегічний підхід: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 368 с.
69. Правове регулювання проектної діяльності. Навчально-методичний посібник для магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та 28 «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Капітаненко Н.П.; Запоріж. держ. інж.акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 198 с.
70. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
71. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. №40. ст.2021.
72. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

73. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**
74. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF#Text>
75. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
76. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних адміністрацій: Закон України від 17 листопада 2020 р.
77. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 21. ст.81.
78. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.03.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. ст. 79.
79. Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж: Закон України від 07.02.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 11. ст.101.
80. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. ст.1.
81. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст.2056.
82. Про звернення громадян: Закон України від 28.02.1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. ст.256.

83. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
84. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 49. ст. 299.
85. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
86. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. ст. 314
87. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 13. ст. 83.
88. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 27, ст.904.
89. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. ст.343.
90. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.
91. Публічний звіт Голови НАДС «Про підсумки діяльності у 2019 році». URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/>
92. Рекомендації Ради Європи № R (2002)2 від 21 лютого 2002 р. «Про доступ до офіційних документів»: Рада Європи, Комітет Міністрів Ради Європи; Рекомендації, Міжнародний документ від 21 лютого 2002 р. № R(2002)2. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994>.
93. Реформа децентралізації. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>
94. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин

другої, третьої статті 34 Конституції України по справі № 1-9/2012 20 січня 2012 року № 2-рп/2012.

95. Саричев Ю. Аналіз підходів до визначення ролі та місця інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління.* 2016. № 3. С. 138–143.
96. Саричев Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління.* 2017. № 3. С. 120–126.
97. Серенюк А.О. Публічне управління розвитком електронного урядування окремих країн Європейського Союзу. *Теорія та практика державного управління.* 2017. Вип. 3 (58). С.1-6.
98. Слюта Л.А. Особенности применения информационных технологий в органах местного самоуправления. *Наука и практика: деятельность и перспективы: Материалы международной научно-практической конференции 21-22 мая 2020 г. Мариямполь, Каунас (Сборник эссе (онлайн), 2020. с.77.*
99. Сніцаренко П. М., Саричев Ю. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління: воєнний аспект. *Науковий часопис Академії національної безпеки.* 2017. № 3–4. С. 75–87.
100. Спрінсян В.Г., Бірюкова Т.Л. Ресурси та технології інформаційного менеджменту: навчальний посібник. Одеса : ОНПУ, 2012. 248 с.
101. Сурмін Ю.П. Аналітична діяльність: Посібник для аналітика неприбуткової організації. К.: Центр інновацій та розвитку, 2002. 96 с.
102. Таїров Анар Іслам огли Інформаційне забезпечення функціонування органів державної влади: автореф.дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03 / Нац. акад. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К., 2010.
103. Телешун С. О., Рейтерович І.В. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні: навч.-метод. матеріали. К. : НАДУ, 2013. 36 с.
104. Телешун С. О. Моніторинг джерел інформації в системі державного управління / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. К. : НАДУ, 2009. 36 с.

105. Техніка адміністративної діяльності: зв'язки з громадськістю: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Ажажа М.А., Капітаненко Н.П., Муц Л.Ф.; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА. 2018. 124 с.
106. Титенко О. Інформаційне суспільство: інтелектуалізація економіки. *Економіка і менеджмент: матеріали II Міжнародної конференції молодих вчених ЕМ-2011, 24–26 листопада 2011 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 224–225.*
107. Формування нової корпоративної культури в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування та розвитку міжмуніципального співробітництва / За заг. редакцією Щербак Н.В., Журавля Т.В., Толкованова В.В. Київ : Видавництво «Фенікс», 2018. 156 с.
108. Хартія Основних прав Європейського Союзу: Міжнародний документ від 07 грудня 2000 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_524
109. Чала Н. Система інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління розвитком переваг країни. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 1. С. 122–129.
110. Чапала Г. В. Місцеве самоврядування в системі публічної влади: теоретико-правовий аналіз: монографія. Харків: Право, 2006.
111. Envyng Estonia's Digital Government. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**
112. e-Estonia invites you to follow the digital journey / Сайт державних послуг Естонії. URL: <https://e-estonia.com/>
113. Gertrud Behse. Die Soziologie der industriellen Gesellschaft bei Robert v. Mohl, 1953, 101 p. URL: http://library.fes.de/afs/derivat_pdf/jportal_derivate_00020484/afs-1981-097.pdf
114. Le seul portail des services publics en France. URL: mon.service-public.fr
115. White Paper on growth, competitiveness and employment – the challenge and ways forward into 21st century. European Commission, Belgium, 1993. 54 p.

